

Myrsky Energia Oy
Pieni Roobertinkatu 13 B 26
00130 Helsinki

Myrsky Energia Oy, Martimon tuulivoimahanke, ympäristövaikutusten arviointisuunnitelma 2.5.2022

Martimon tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointisuunnitelma, Tervola, Tornio, Rovaniemi

Hanketiedot

Hankkeesta vastaava

Myrsky Energia Oy
Pieni Roobertinkatu 13 B 26
00130 Helsinki
Yhteyshenkilö: Janne Tolppanen (puh. 044 2787307)
sähköpostiosoite: etunimi(at)myrsky.fi

Yva-konsultti

Sitowise Oy
Voudintie 3
90400 Oulu
Yhteyshenkilö: Johanna Hätälä (puh. 044 555 6778) 9.8.2022 asti
Sanna Matkaselkä (puh. 044 427 9931) 10.8.2022 alkaen
Sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(at)sitowise.com

Yhteysviranomainen

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Hallituskatu 3 B
96101 ROVANIEMI

Yhteyshenkilö: Riikka Nevalainen (puh. 029 503 7525)
sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(at)ely-keskus.fi

Hankkeesta vastaavan kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehtoista

Myrsky Energia Oy (hankkeesta vastaava) suunnittelee tuulivoimapuistoa Tornion Martimon alueelle, noin 36 kilometriä Tornion keskustasta pohjoiseen rajautuen osin Tervolan kuntarajaan. Alueelle suunnitellaan enintään 73 voimalaa, joiden kokonaiskorkeus on maksimissaan 300 metriä ja yksikköteho enintään 10 MW.

Sähkön siirron vaihtoehto A:na tarkastellaan vaihtoehtoa, jossa sähkö siirretään hankealueelta itään noin 37 kilometriä pitkällä 400 kV ilmajohtolla Fingridin verkkoon, Petäjäskosken olemassa olevalle sähköasemalle. Sähkön siirron vaihtoehto B:na tarkastellaan vaihtoehtoa, jossa sähkö siirretään hankealueelta kaakkoon noin 13 kilometriä pitkällä 400 kV ilmajohtolla, ja edelleen etelään noin 23 kilometriä pitkällä 400 kV ilmajohtolla Fingridin verkkoon, Keminmaan olemassa olevalle sähköasemalle tai vaihtoehtoisesti Keminmaalle suunnitellulle uudelle Viitajärven sähköasemalle.

Tuulivoima-alueen vaihtoehdot ovat:

Ve 0: Hanketta ei toteuteta.

Ve 1: Alueelle toteutetaan enintään 73 voimalaa. Voimaloiden kokonaiskorkeus enintään 300 m, yksikköteho enintään 10 MW ja kokonaisteho enintään 730 MW.

Sähkön siirron tarkasteltavat vaihtoehdot ovat:

Ve A: Uusi, noin 37 km pitkä 400 kV voimajohto hankealueen itäosasta Rovaniemen Petäjäskosken sähköasemalle, olemassa olevan Petäjäskoski-Letsi 400 kV voimajohton rinnalle, sen pohjois- tai eteläpuolelle.

Ve B: Uusi noin 13 km pitkä 400 kV voimajohto kaakkoon, josta edelleen 23 km pitkä 44 kV voimajohto etelään Fingridin verkkoon, Keminmaan olemassa olevalle sähköasemalle, tai vaihtoehtoisesti Keminmaalle rakennettavalle uudelle Viitajärven sähköasemalle. Etelään suuntautuva osio rakennetaan olemassa olevan Keminmaa-Petäjäskoski 400 kV voimajohton rinnalle, sen itä- tai länsipuolelle.

Vaikutusten arviointi yleiskaavoituksessa ympäristövaikutusten arviointimenettelyn sijaan

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (5.5.2017/252) annetun lain tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa sekä samalla lisätä kaikkien tiedon saantia ja osallistumismahdollisuuksia. Yva-menettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Yva-lain liitteen 1 kohdan 7e) mukaan yva-menettelyä sovelletaan tuulivoimahankkeisiin,

kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 45 MW.

Tuulivoimaloiden rakentaminen edellyttää asemakaavaa tai niin sanottua tuulivoimayleiskaavaa. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 5.1 §:n ja maankäyttö- ja rakennuslain 9.3 §:n mukaan hankkeen ympäristövaikutukset voidaan arvioida ympäristövaikutusten arviointimenettelyn sijaan kaavoituksen yhteydessä.

Tornion kaupunginhallitus on päättänyt 3.5.2021 § 151 käynnistää yleiskaavamuutoksen Martimon alueelle. Hankkeesta vastaava, Tornion kaupunki ja yhteysviranomaiset ovat 18.8.2021 hankkeen ennakkoneuvottelun yhteydessä sopineet ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 5.4 §:n mukaisesti ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamisesta yleiskaavoitusmenettelyssä Tornion Martimon tuulivoimahankkeessa.

Yleiskaavoituksessa muutetaan voimassa olevaa Tornion oikeusvaikutteista yleiskaavaa 2021 ja arvioidaan hankkeen ympäristövaikutukset yva-menettelyn sijaan. Koko hankkeen ympäristövaikutukset arvioidaan yleiskaavoituksen yhteydessä, vaikka yleiskaava ei ulotu voimajohtoreiteille. Yleiskaava laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain 77 a §:n mukaisena, jolloin sitä voidaan käyttää tuulivoimaloiden rakennusluvan myöntämisen perusteena. Lapin ely-keskus antaa tämän lausunnon yva-lain mukaisena yhteysviranomaisena.

Seuraavana vaiheena kaavoituksessa on ympäristövaikutusten arviointiselostuksen ja muun kaavaehdotuksen laatimista varten tarpeellisen kaavan valmisteluaineiston laatiminen. Yva-selostus ja valmisteluaineisto tulevat nähtäville mielipiteitä ja lausuntoja varten. Yhteysviranomaiset tulevat antamaan yva-selostuksesta perustellun päätelmän. Kaavaehdotus valmistellaan näiden pohjalta ja kaavaehdotus asetetaan julkisesti nähtäville ja siitä pyydetään lausuntoja. Tuulivoimayleiskaavan hyväksymisestä päättää Tornion kaupunginvaltuusto. Päätöksestä on valitusoikeus kuntalain (410/2015) 137 §:ssä ja maankäyttö- ja rakennuslain 191 §:ssä säädetyillä tahoilla, esimerkiksi kunnan jäsenellä. Koska hankkeen ympäristövaikutukset arvioidaan yva-menettelyn sijaan kaavoituksessa, kaavaa koskevassa valituksessa ei saa vedota siihen, että hanketta koskeva ympäristövaikutusten arviointi on suoritettu puutteellisesti.

Lupahakemukseen on ennen päätöksentekoa liitettävä ympäristövaikutusten arviointiselostus ja siitä annettu perusteltu päätelmä. Viranomaiset ei saa myöntää

lupaa hankkeen toteuttamiseen ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän. Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä ja siinä on otettava huomioon arviointiselostusta koskevien kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on otettu huomioon.

Ennakkoneuvottelu

Hankkeesta järjestettiin ennakkoneuvottelu 18.8.2021 edistämään muun muassa hankkeen vaatimien arviointi-, suunnittelu- ja lupamenettelyjen kokonaisuuden hallintaa, sekä hankkeesta vastaavan ja viranomaisten välistä tiedonvaihtoa. Ennakkoneuvotteluun osallistuivat yhteysviranomainen, Tervolan kunta, Tornion kaupunki, Ylitornion kunta, Lapin liitto, Tornionlaakson museo, Museovirasto, Paliskuntain yhdistys, Lapin pelastuslaitos, Puolustusvoimat 3. logistiikkarykmentti, Metsähallitus, Myrsky Energia Oy sekä Sitowise Oy. Fingrid Oyj antoi 17.8.2021 hankkeesta ennakkolausunnon, mutta ei osallistunut ennakkoneuvotteluun.

Seurantaryhmä

Hankkeelle on perustettu seurantaryhmä, joka kokoontui 15.3.2022 ja siihen osallistuivat yhteysviranomainen, Ylitornion kunta, Metsänhoitoyhdistys, Tornion Krunni Oy, Lapin liitto, Palojärven paliskunta, Neova Group, EPV Energia Oy, Elisa Oyj, Pohjois-Suomen Metsämarkkinat Oy, Tornion kaupunki, Tornionlaakson museo, Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry, Myrsky Oy sekä Sitowise Oy.

Arviointisuunnitelmasta tiedottaminen ja kuuleminen

Tornion kaupunki on kuuluttanut 23.5.-21.6.2022 Martimon tuulivoimahankkeen yleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä ympäristövaikutusten arviointisuunnitelmasta Tornion ja Rovaniemen kaupunkien, Tervolan, Keminmaan ja Ylitornion kuntien sekä Lapin ely-keskuksen sähköisillä ilmoitustauluilla ja Kotikulmilla- ja Lounais-Lappi -lehdissä. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä ympäristövaikutusten arviointisuunnitelma ovat olleet nähtävillä Torniossa, Rovaniemellä, Tervolassa ja Ylitorniolla sekä sähköisesti osoitteessa www.ymparisto.fi/MartimontuulivoimahankeYVA. Asiakirjoihin on lisäksi voinut tutustua edellä mainittujen kuntien kirjastoissa.

Yleisötilaisuus

Hankkeen arviointisuunnitelmasta järjestettiin yleisötilaisuus 8.6.2022 Tornion kaupunginvirastolla, Suensaarenkatu 4 ja Teams-etäyhteydellä. Paikalla oli yleisöä 32 henkilöä ja lisäksi 24 osallistujaa etäyhteydellä. Yleisötilaisuuksissa kysyttiin ja kommentoitiin seuraavia seikkoja:

Kysymys: Miten määritellään kohtuullinen etäisyys loma- ja muihin kiinteistöihin?

Tolppanen: Laki edellyttää, että 40 dB ei saa ylittyä pihamaalla ja matalataajuinen melu ei saa kantautua asuntoon sisälle (yleensä suojaetäisyys 600–800 m). Tässä hankkeessa on huomattavasti pidemmät välimatkat.

Kysymys: Näemmekö me jostain selvityksiä, joita tullaan tekemään?

Hätälä: Yva-selvityksessä niitä avataan tarkemmin.

Kysymys: Kuka selvitykset tekee?

Hätälä: Sitowise tekee ja myös alikonsultit, joiden toimintaa Sitowise valvoo.

Kysymys: Mistä tiet menevät alueelle? Mistä sähköjohdot menevät?

Tolppanen: Kaavaluonnos- ja yva-selostusvaiheessa määritellään tiestön, sähkölinjojen ja -asemien reittejä ja paikkoja. Tässä vaiheessa kerrotaan mitä aiotaan tehdä.

Kysymys: Sinänsä tuulivoima on positiivinen asia, mutta onko vastaavan kokoisia voimaloita muualla maailmassa? Onko jäänestotekniikkaa tulossa? Voisiko olla mahdollista, että valot eivät vilkkuisi? Mitä jos hanke kaatuu ja voimalat jäävät pystyyn kaupungin ja maanomistajien harmiksi? Mitä vaikutuksia metsästäjille, onko heille mahdollista maksaa haittakorvauksia?

Tolppanen: Tällä hetkellä korkeimmat ovat noin 250 metriä. Ei haluta rajoittaa maksimikorkeutta, jos tekniikka kehittyy. Jäänestotekniikka on jo olemassa. Valojen vilkkumisen pakollisuus tulee Traficomilta. Tutkavalot toistaiseksi vasta testikäytössä Suomessa. Maanomistajien kanssa on tehty vastuusopimus voimaloiden purkamisesta - ei jää kaupungin vastuulle missään tapauksessa. Ei makseta haittakorvauksia metsästäjille.

Hätälä: Vaikutusta metsästäjiin tullaan tarkastelemaan tavalla tai toisella.

Tolppanen: Maanomistajien kanssa sovitaan metsästysasioista alueella, se ei ole hanketoimijan vastuulla oleva asia.

Kysymys: Miksei kaikille tule tiedotusta hankkeesta?

Tolppanen: Kirjeitse tiedotetaan lähinnä maanomistajia ja myös asukkaita. Tietoa jaetaan kaikille kiinnostuneille kaupungin eri tiedotuskanavissa.

Kysymys: Mikä on normaalia melua, kun tuulee 15 m/s?

Tolppanen: Kesällä normaalit luonnonäänet peittävät hyvin tuulivoimaloiden melua, mutta talvella ääntä voi olla enemmän.

Kysymys: Milloin tuulivoimalat voisivat olla rakenteilla?

Tolppanen: 2023–2024 aikana voitaisiin edetä luvitusvaiheeseen, 2025–2026 ne voisivat olla rakenteilla ja 2027 tuotannossa.

Kysymys: Paljonko on maanomistajia ja kuinka paljon vuokrasopimuksia on tehty?

Lahdenperä: Noin 60 % sopimuksista tehty ja keskustelua käydään "institutionaalisten maanomistajien" kanssa. Alueella on yhteensä noin 180 maanomistajaa.

Kysymys: Kuinka paljon vaaditaan sopimuksia maanomistajien kanssa, että hanke toteutuu?

Tolppanen: Kaava-alueelle voi jäädä sopimuksettomia kiinteistöjä, mutta niille ei osoiteta rakentamista. Neuvotteluja käydään yhä, että sopimukseen päästäisiin.

Kysymys: Mitä tapahtuu, kun vuokrasopimus maanomistajan kanssa päättyy?

Tolppanen: Sopimus ei jatku, jos molemmat osapuolet eivät halua jatkaa sopimusta. Alue maisemoidaan ja voimala poistetaan, jos sopimus päättyy ja tuulivoimala jää käyttämättömäksi.

Kysymys: Miten hankkeiden yhteisvaikutuksia arvioidaan?

Hätälä: Lapin ely-keskus edellyttää, että yhteisvaikutuksia arvioidaan. Myös muissa alueen tuulivoimahankkeissa yhteisvaikutuksia arvioidaan.

Kysymys: Missä vaiheessa Puolustusvoimat lausuu hankkeesta?

Tolppanen: Puolustusvoimat on hyväksynyt tämän hankkeen toteuttamisen.

Kysymys: Miten tuulivoimaloiden iso koko otetaan huomioon?

Hätälä: Selvityksissä voidaan ottaa huomioon.

Tolppanen: Jos johonkin voisi vaikutusta, niin meluun, mutta melu ei ole kasvanut teknologian kehityttyä. Mallinnukset tehdään mahdollisimman meluisalla voimalalla, jotta saadaan tehtyä maksimaalisen kattava selvitys.

Kysymys: Mikä ero on eräkämpällä ja loma-asunnolla?

Tolppanen: Vapaa-ajan asunto on kyseessä silloin kun rakennukselle on olemassa rakennuslupa. Tämä tulee Suomen laista.

Kysymys: Tehdäänkö mallinnukset paikan päällä?

Hätälä: Mallinnukset tehdään tietokoneella.

Tolppanen: Kaupungin viranomainen valvoo melua. Tässä tapauksessa asuminen on sen verran kaukana tuulivoimaloista, että meluarvot eivät ylitä.

Kommentti edelliseltä kysyjältä: Ei pidä paikkaansa, kuuluu jopa 2 kilometrin päähän.

Kysymys: Vaaditaanko ympäristölupaa?

Kannala: Ei vaadita ympäristölupaa. Tällä vaikutustenarviointiprosessilla vastataan siihen.

Maikkula: Ei vaadita lupaa, mutta naapuruussuhdelakia sovelletaan. Ympäristölupa ei toisi lisäarvoa suhteessa kattavaan yva-prosessiin. Voidaan puuttua, jos myöhemmin ilmenee kohtuutonta rasitusta ympäristöön.

Kysymys: Kuinka paljon maanvuokraajat saavat rahaa?

Tolppanen: Kaikille maanomistajille on samat hinnat, mutta vuokrataso on maanomistajan ja hanketoimijan välinen asia.

Kannala: Esimerkiksi eräällä toiminnassa olevalla tuulivoimatuotantoalueella Tornion kaupungin omistamalla maalla vuositulot ovat noin 5000 e/vuosi/tuulivoimala. Se on täysin julkinen tieto.

Kysymys: Onko infraääniä tarkoitus mallintaa? Vakuus on liian pieni 70 voimalan osalta.

Hätälä: Ei ole edellytystä tehdä, koska siihen ei edes ole vakiintunutta käytäntöä olemassa.

Tolppanen: Kaikella äänellä on taajuus, ja infraääni on ääntä, jota ihminen ei voi kuulla. Valtioneuvoston kanslia on tehnyt selvityksen noin kaksi vuotta sitten. Sen mukaan äänitaso tutkimuksen kohteena olevalla tuulivoimatuotantoalueella oli kohonnut, mutta terveystaikutuksia ihmisiin ei havaittu.

Nevalainen: Lainsäädännössä ei ole raja-arvoja infraäänille.

Tolppanen: Myrskylä 100 000 e vakuus/voimala. Purkaminen maksaa noin 60 000–120 000 e/voimala.

Kysymys: Ilmeisesti maanomistaja voi näyttää sopimuksen kenelle tahansa?

Tolppanen: Maanomistaja on vapaa halutessaan näyttämään sopimusta naapurilleen tai kenelle haluaa.

Kysymys: Miten alueelle rakennettavien teiden käyttöä hallitaan?

Tolppanen: Tiet ovat maanomistajien hallussa, niitä ei puomiteta, jotta voimaloille päästään. Myös tiestön korvauksesta maanomistajalle on maininta sopimuksissa.

Kysymys: Onko sähkölinjojen korvauksiin tulossa muutoksia? MTK maininnut, että sähkölinjoista pitäisi maksaa paremmat korvaukset maanomistajille.

Lahdenperä: Myrskylä on oma korvausmalli, joka ei ole pakkolunastus. Tulee julkiseksi, kun aletaan neuvotella maista. Huomattavasti korkeampi kuin pakkolunastusmalli.

Kysymys: Miten maisemahaitta määritellään?

Hätälä: Tietysti huomioidaan lähtötilanne, mihin muutosta peilataan. Aina tapauskohtainen asia, ei helppoa. Tässä hankkeessa jokivarret (Kemi- ja Tornionjoki) yksi keskeinen tarkasteltava asia.

Tolppanen: Maisemavaikutuksia arvioidaan kaikkialle, ei ainoastaan itsestään selville arvokkaille alueille.

Kommentti: Kaupunki saa 5000 e/vuosi/voimala, mikä on vähän, koska nykyään se on noin 40 000 e/vuosi/voimala.

Kannala: Kaupungilla on muitakin arvoja, mutta hyvä jos maanomistajat ovat saaneet tehtyä hyviä sopimuksia.

Kysymys: Kuinka ollaan varmoja siitä, että arvokkaat maaperät otetaan huomioon?

Nevalainen: Ely valvoo, että otetaan huomioon.

Maikkula: Myös kaupungin viranomainen voi antaa lausunnon asiasta, jos katsoo sen aiheelliseksi.

Kommentti: Tiestöstä on iso hyöty metsänomistajille, koska teiden rakentaminen ja kunnostaminen on kallista.

Arviointisuunnitelmasta annetut lausunnot ja mielipiteet

Tornion kaupunki on pyytänyt 23.5.2022 lausunnot seuraavilta tahoilta:

Tornion kaupunginhallitus ja -valtuusto sekä lautakunnat, naapurikunnat (Tervola, Ylitornio, Keminmaa ja Kemi), Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Lapin Liitto, Tornionlaakson museo, Lapin aluehallintovirasto, Puolustusvoimat 3. logistiikkarykmentti, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Väylävirasto, Lapin Pelastuslaitos, Metsähallitus, Metsäkeskus, Ilmatieteen laitos, Neova Oy, Fingrid Oy, Digita Oy, Telia Finland Oy, Elisa Oy, DNA Oy, Tornion Energia Oy, Tornionlaakson Sähkö Oy, Tornion Vesi Oy, Kaakamon Tietoverkko-osuuskunta, MTK-Tornio, Metsänhoitoyhdistys Lappi, Finavia Oy, Fintraffic Lennonvarmistus Oy, Suomen Erillisverkot Oy, Lapin luonnonsuojelupiiri ry, Lapin luonnonsuojeluliitto, Tornion luonnonsuojeluyhdistys, Tornion Riistanhoitoyhdistys, Tervolan riistanhoitoyhdistys, Ylitornion riistanhoitoyhdistys, Karungin Erämiehet ry, Alatornion Metsästysseura ry, Tornionseudun Metsästysseura ry, Sattajärven kyläyhdistys ry, Varejoen kyläyhdistys ry, Väystäjän kyläyhdistys ry, Paliskuntain yhdistys, Palojärven paliskunta ja Lohijärven paliskunta. Kaavoitettavalla alueella on lisäksi tiedotettu maanomistajia.

Yhteenveto lausunnoista ja mielipiteistä

Yva-suunnitelmasta annettiin yhteensä 20 lausuntoa ja 28 mielipidettä viranomaisilta, yhdistyksiltä ja yksityishenkilöiltä. Tornion kaupunki säilyttää alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet. Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemys yva-suunnitelman kuulemispalautteen keskeisestä sisällöstä.

Lausunnot

Seuraavat tahot ilmoittivat, että niillä **ei ole lausuttavaa tai huomautettavaa**:
Ilmatieteenlaitos ja Suomen Erillisverkot Oy.

Meri-Lapin ympäristöterveysvalvonta ja ympäristönsuojelu esitti lausuntonsa yhteenvetona, että etäisyys, tuuliolosuhteet, melu, välke, maisema-arvot, puusto ja maaston muoto tulisi ottaa huomioon suunnitteluvaiheessa aluekohtaisesti huomioiden asuin- ja loma-asutusten sijainti.

Terveysturvallisuuden periaatteiden mukaisesti elinympäristöön vaikuttava toiminta on suunniteltava ja järjestettävä siten, että väestön ja yksilön terveyttä ylläpidetään ja

edistetään. Elinympäristöön vaikuttavan toiminnan harjoittajan on tunnistettava toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seurattava niihin vaikuttavia tekijöitä (omavalvonta). Toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy.

Ylitornion kunnanhallituksella ei ole huomautettavaa toisen kunnan päätöksentekoon liittyvässä asiassa, mutta kunnanhallitus pyytää Tornion kaupunkia huomioimaan, että Ylitornion kunnan puolella alueen välittömässä läheisyydessä on vakinaista ja vapaa-ajan asutusta, maatiloja ja matkailua, joiden toiminnalle aiheutuu oleellista haittaa tuulivoimaloiden läheisyydestä.

Tervolan kunta toteaa, että Martimon tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointisuunnitelmassa on tuotu selvästi esille eri ympäristövaikutuksia. Nyt olemassa olevia tietoja on tuotu hyvin ja selkeästi esille.

Tervolan kunta kuitenkin esittää, että arviointisuunnitelmassa tulee kiinnittää huomiota laadittavien melumallinnusten ja välkemallinnusten tasokkuuteen ja kattavuuteen. Arvioinnin yhteydessä on syytä laatia kattavasti havainnekuvia tuulipuistosta maisemavaikutusten arvioimiseksi.

Tervolan kunta toteaa, että tuulivoimalatietoisuus lisääntyy tuulivoimaloiden yleistymisen myötä. Arviointisuunnitelmassa on syytä varautua tarkastelemaan myös muita esille tulleita asioita kuten esimerkiksi esitettyjä mahdollisia mikromuovin aiheuttamia haittoja.

Tervolan kunta on tuonut kaikissa vireillä olevissa tuulivoimahankkeissa esille hankkeiden yhteisvaikutusten arvioinnin tärkeyden. Tervolan kunta esittää arviointisuunnitelmassa selvitettävän kattavasti alueella olevien tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset mm. sähkönsiirron ja maisemavaikutusten osalta.

Fingrid Oyj antoi hankkeesta ennakkolausunnon 17.8.2021, jossa todettiin, että osayleiskaava-alueelle sijoittuu Fingridin 400 kV voimajohto Petäjäsoski - Letsi. Kaava-alueelle sijoittuvaa Fingridin 400 kV voimajohtoa Petäjäsoski - Letsi varten on lunastettu käyttöoikeuden supistus noin 58 metriä leveälle johtoalueelle, joka muodostuu noin 38 metriä leveästä johtoaukeasta ja 10 metriä leveistä reunavyöhykkeistä. Rakennusrajoitusta merkitsevä rakennusraja ulottuu molemmin puolin 24 metrin päähän voimajohdon keskilinjasta. Fingridillä on pitkän aikavälin tavoitteena päivittää rakennusrajat siten, että rakennusrajoitus koskee koko 58 metriä leveää johtoaluetta.

Fingridin mukaan kaavoituksessa on kuitenkin suositeltavaa, että voimajohtoa varten varattuna alueen osana käytetään johtoalueen kokonaisleveyttä eikä tälle alueelle osoiteta rakennusaloja. Näin varmistetaan sähköturvallisuuden näkökulmasta, että rakennelmien, rakennusten ja voimajohdon väliin jää riittävä etäisyys. Fingrid Oyj:n kanta on, että tuulivoimalat tulee sijoittaa vähintään 1,5 x tuulivoimalan maksimikorkeuden (maksimikorkeus = napakorkeus + lavan pituus) määrittämän etäisyyden päähän johtoalueen ulkoreunasta mitattuna. Fingrid Oyj pyytää huolehtimaan tästä etäisyydestä kaavan laadinnassa sekä rakentamisessa.

Alueella on vireillä lukuisia tuulivoimahankkeita. Niiden sähköverkkoon liittäminen saattaa vaikuttaa myös yksittäisten tuulivoimapuistojen liityntäratkaisuun. Fingrid laatii sähkönsiirtoverkkojen kehitystarpeet ja periaatteelliset ratkaisut yhtenä kokonaisuutena yhteistyössä voimantuotantoa suunnittelevien tahojen ja verkkoyhtiöiden kanssa. Liityntäpisteinä on mahdollisesti Fingridin Petäjäskosken tai Viitajärven sähköasema. Fingrid ja hankkeesta vastaava tarkentavat suunnitelmaa tuulivoima-alueen liitynnästä hankkeen edetessä. Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta hankkeesta vastaavan tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajilta.

Fingrid Oyj antoi samansuuntaisen lausunnon 21.6.2022 kuin ennakkolausuntonsa seuraavilla lisäyksillä:

Lapin alueellisen kantaverkon kehittämissuunnitelman mukaisesti Fingridissä kartoitetaan uutta sähköasemaa Petäjäskosken länsipuolelle, mikä tuo vaihtoehtoja tuulivoima-alueen liitynnän suunnitteluun.

Voimajohtoalueelle tai sen läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridiltä erillinen risteämälausunto. Risteämä voi olla myös esimerkiksi tuulivoimala, tie, alikulku, maanmuokkaustoimenpide, rakennelma tai rakennus, joka sijoittuu voimajohdon läheisyyteen. Risteämälausunto tulee pyytää, vaikka suunnitelma olisi osoitettu kaavassa. Risteämälausunnossa esitetään annettua kaavalausuntoa yksityiskohtaisemmin ne seikat ja turvallisuusnäkökohdat, jotka hankkeen suunnittelijan ja toteuttajan on voimajohdon kannalta otettava huomioon.

Tornator Oyj (Tornator) ja **Neova** jättivät samansisältöiset lausunnot, joissa todetaan, että yhtiöt ovat valmistelleet Tornion Martimon alueelle yhteistä tuulivoimahanketta lähtökohtana yhtiöiden omistamien kiinteistöjen alueet. Kyseinen alue sijoittuu Myrsky Energia Oy:n suunnitteilla olevan hankkeen vireillä olevan osayleiskaavan ja yva-menettelyssä mukana olevalle alueelle. Tornatorin

maanomistus alueella on 2 677 ha ja Neovan maanomistus 593 ha, yhdessä noin 3 270 ha.

Lausunnoissa todetaan, että Tornatorin ensimmäiset aluetta koskevat tuulivoimaselvitykset on tehty v. 2014 ja alueen suunnitteluasioista pidetty tapaamiset sekä Tornion kaupungin että Lapin liiton kanssa sekä käyty keskustelut silloisen Vapon (nykyisin Neova) kanssa maankäytön yhteistyömahdollisuuksista. Alkuperäisen yhteistyökumppanin kanssa käynnistetty hankesuunnittelu on ollut esillä muiden tuulivoimayhtiöiden kanssa käydyissä keskusteluissa. Eri vaiheiden jälkeen Tornator on päätenyt omien kiinteistöjensä osalta Martimon alueella kehittämisyhteistyöhön Neovan kanssa, mihin muun muassa kehittynyt tuulivoimatekniikka muodostaa hyvät edellytykset.

Vireillä oleva Martimon osayleiskaavoitus ja sen yhteydessä tehtävä ympäristövaikutusten arviointi on käynnistynyt Myrsky Energian Oy:n (Myrsky) Tornion kaupungille tekemän kaavanmuutosaloitteen myötä. Tornion kaupunki on 3.5.2021 hyväksynyt aloitteen ja päättänyt tehdä kaavoitussopimuksen Myrskyn kanssa. Myrskyn aloitteessa esitetyn mukaan yhtiö olisi tehnyt maanvuokrasopimukset 41 % tuulivoimayksikön osalta ja muiden osalta neuvottelujen olleen käynnissä. Lausuntojen mukaan kaavoituksen käynnistämissopimuksen mukainen kaavoitus ulottuu huomattavassa määrin Tornatorin ja Neovan hallinnassa oleville alueille. Myrsky on lähestynyt Tornatoria ja Neovaa vasta kaava-aloitepäätöksen jälkeen, jolloin yhtiöillä ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa kaavanmuutosaloitepäätökseen, vaikka Tornator on kaava-alueen suurin yksittäinen maanomistaja ja lisäksi Neovan kiinteistöt rajautuvat suurimmalta osalta Tornatorin kiinteistöihin. Kaavoituksessa tulee ottaa huomioon kaikkien osapuolien oikeudet ja intressit.

Lausunnoissa todetaan, että nähtävillä olevassa osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (oas) ja yva-ohjelmassa on Myrskyn laatiman suunnitelman perusteella sijoitettu tuulivoimaloita myös Tornatorin kiinteistöille ja Neovan kiinteistöjen välittömään läheisyyteen. Voimalat on osoitettu kiinteistöille maanomistajaa kuulematta, eikä Myrskyllä ole maanvuokrasopimusta yhtiöiden kanssa.

Lausuntojen mukaan, mikäli kaavoitus toteutetaan Myrskyn asiakirjojen mukaisesti, on todennäköistä, että alueelle rakennettavien tuulivoimaloiden määrä jää merkittävästi pienemmäksi, kuin jos Myrskyn, Neovan ja Tornatorin hankesuunnitelmat sovitetaan yhteen. Täten Martimon alueen kaavoitus on parasta

toteuttaa yhtiöiden kesken yhteistyössä. Täten erillisen yleiskaavan laatiminen mahdollisesti mahdollistaa Tornion kaupungille paremman taloudellisen lopputuloksen.

Neova ja Tornator katsovat, että vireillä oleva kaava hyväksyttynä olisi ristiriidassa yhtiöiden intressien kanssa rajoittaen Tornatorin ja Neovan mahdollisuuksia maanomistajana ja toiminnan harjoittajana.

Tornator katsoo, että Myrskyn suunnitelma ei hyödynnä tehokkaasti Tornatorin ja sen kanssa yhteistyössä toimivan Neovan alueita tuulivoimaloiden sijoittamisessa ja siten tuulivoimatuotannossa.

Tornator ja Neova ovat todenneet niiden omistamien kiinteistöjen mahdollistavan itsenäisen tuulivoimahankkeen muodostamisen yhtiöiden maille. Tornatorin ja Neovan hankkeeseen on myös mahdollista liittää muita kiinteistöjä, mikäli maanomistajat ovat siihen halukkaita. Tornator katsoo, että Myrskyn suunnitelman mukainen voimaloiden sijoittaminen on vastoin Tornatorin etua.

Lausuntojen mukaan Tornatorin tavoitteena on yhdessä Neovan kanssa muodostaa yhtiöiden hallinnassa oleville alueille itsenäinen tuulivoimahanke, jota vireillä oleva tuulivoimaosayleiskaavoitus ei mahdollistaisi ja tämä epäkohta yleiskaavoituksen jatkomenettelyssä tulee ottaa huomioon. Tämä koskee myös käynnissä olevaa yva-menettelyä. Ennen osayleiskaavaluonnoksen laatimista ja ympäristövaikutusten arvioinnin päättämistä onkin tarpeen selvittää ja sopia suunnittelun jatkamisen edellytyksistä (mm. kaava-alueiden muodostaminen ja tuulivoimaloiden sijoittaminen) siten, että myös Tornatorin ja Neovan edut tulevat otetuksi tasaveroisina muiden maanomistajien ja toimijoiden kanssa huomioon.

Lausunnoissa edellytetään, että kaavaluonnoksen laatimisessa otetaan huomioon maanomistajien tuulivoimavuokratilanne ja että osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa sekä yva-ohjelmassa esitetyt yksittäisten tuulivoimaloiden sijainteja tarkistetaan siten, että yksittäisen voimalan etäisyys Tornatorin tai Neovan hallinnassa olevista alueista on vähintään 500 metriä, jotta Tornator ja Neova voivat kehittää omaa hanketta alueelle. Vastaavat etäisyydet koskisivat tällöin myös Tornatorin ja Neovan kiinteistöille sijoitettavia tuulivoimaloita, elleivät yhtiöt myöhemmin muuta Myrskyn ja kaupungin kanssa sovi. Riittäväillä tuulivoimaloiden välisillä etäisyyksillä turvataan kullekin tuulivoimalalle riittävän häiriöttömät olosuhteet energiantuotantoon.

Lausunnoissa todetaan lisäksi, että Tornatoria ei ole kutsuttu yva-menettelyn seurantaryhmään, mikä myöskään ei ole mahdollistanut suunnittelusta tiedon saantia ja osallistumista ennen virallista aineistojen nähtävillä oloa.

Tornator ja Neova toteavat lopuksi, että ne tulevat tässä asiassa lähestymään myös Myrsky Energia Oy:tä. Tornatorin ja Neovan ensisijaisena tavoitteena on lähteä kehittämään omaa hanketta ja löytää asiaan ratkaisu Myrskyn kanssa.

Museovirasto lausuu asiasta rakennetun kulttuuriympäristön osalta, koska Tornionlaakson museo on sen osalta esteellinen.

Museovirasto toteaa, että osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan hanketta varten tehdään maisemaselvitys ja että tarkoitus on arvioida myös maisema- ja kulttuuriympäristövaikutuksia. Huomioitavat valtakunnallisiksi tai maakunnallisiksi arvotetut maisemat tuodaan esille maakuntakaavan varausten yhteydessä; tämä koskee myös itään johtavan voimajohtoreitin varrella sijaitsevia kohteita.

Martimon tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointisuunnitelmassa todetaan hankealueen lähistölle sijoittuvat valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, joista eteläisen Torniolaakson maisemat ovat noin 15 kilometrin etäisyydellä ja Lohijärvi-Leukumanpään kylämaisemat noin 20 kilometrin etäisyydellä. Lisäksi valtakunnallisesti arvokas Aavasaksan maisema-alue sijaitsee lähimmillään noin 25 kilometrin etäisyydellä hankealueesta.

Valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä (RKY) lähin kohde on Kaisavaara, joka on Kemin ja Tornion vanhan rajan rajapyykki. Etäisyys hankealueeseen on 700 metriä. Hankealueesta 10-20 kilometrin etäisyydellä olevia RKY-kohteita ovat Tornion jokivarsiasutus, Kemijoen jokivarsiasutukseen ja kirkkomaisemiin kuuluvat Tervolan kirkko, Kurvilansaari ja Liimatanperä. Kohteet kuvaillaan arviointisuunnitelmassa.

Maakunnallisesti arvokkaina maisema-alueina tai kulttuuriympäristöinä tuodaan esille Varejoen kylä, Vojakkalan kylä ja Tornionjoen kulttuurimaisema-alue, Arpelan kyläkeskusta, Kemijokivarren vanha asutus sekä Jaatilasaaren kylä.

Museoviraston näkemyksen mukaan myös paikallisesti arvokkaat maisemat ja kyläalueet tulee yva-menettelyssä huomioida. Sellainen on Martimon kyläalue, joka on Tornion yleiskaavassa osoitettu paikallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi.

Museovirasto katsoo, että ympäristövaikutusten arvioinnissa on tarpeen tuoda esille myös Struven ketjun pisteiden etäisyys ja suhde hankealueeseen. Struven ketjun pisteistä Aavasaksa ja Alatornion kirkko ovat statukseltaan maailmanperintökohteita.

Tornionlaakson museo lausuu hankkeeseen arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Museo toteaa, että kaava-alueen lounaisosassa on kaksi tunnettua muinaisjäännöstä: kivikautiset asuinpaikat Veturinmaa ja Tiepuraaja. Sähkölinjavaihtoehtojen välittömässä läheisyydessä ei ole tunnettuja muinaisjäännöksiä. Karhakkamaan tuulivoimahankkeen yhteydessä tehty arkeologinen inventointi kattaa osin nyt tarkastelussa olevia Martimon sähkönsiirtoreittejä, mutta ei kokonaan. Valkiavaaran ja Kuoringin tuulivoimapuistoihin liittyvät arkeologiset inventoinnit ovat koskeneet vain näitä kyseisiä hankealueita, eivät sähkönsiirtoreittejä. Alueella tai sen läheisyydessä 1990-luvulla tehdyt arkeologiset inventoinnit ovat vanhentuneet.

Arkeologinen inventointi tullaan teettämään kesällä 2022 hankealueella sekä sähkönsiirtoreiteillä. Museo edellyttää, että inventoinnin tulee kattaa hankealueen lisäksi kaikki tarkastelussa olevat vaihtoehdot niiltä osin kuin arkeologista inventointia ei ole Karhakkamaan tuulivoimapuiston inventoinnin yhteydessä inventoitu: Petäjäsoski-Letsi 400 kV voimajohdon pohjois- ja eteläpuoli sekä Keminmaa-Petäjäsoski 400 kV voimajohdon itä- tai länsipuoli, riittävällä etäisyydellä linjasta. Maastoinventoinnissa tulee tarkastaa tuulivoimaloiden paikkojen lisäksi niiden väliset tie-, kaapeli- ja voimajohtolinjaukset sekä kaava-alueella että sähkönsiirtoreitillä olevat muut muinaisjäännöksille potentiaaliset alueet sekä tunnetut muinaisjäännökset. Liian rajatusti toteutettu inventointi voi johtaa tilanteeseen, missä tehtyä inventointia joudutaan täydentämään, mikä viivästyttää suunniteltua aikataulua.

Museo toteaa, että hankkeen arkeologiseen kulttuuriperintöön kohdistuvien vaikutusten arviointi on mahdollista vasta riittävän arkeologisen inventoinnin tulosten perusteella. Tornionlaakson museolla ei ole muuta huomautettavaa arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Väylävirasto esittää lausunnossaan, että liikennevaikutusten arviointi julkisille teille on esitetty yva-suunnitelmassa riittävällä tasolla. Tuulivoimaloiden sijaintia suhteessa liikenneväyliin ohjeistetaan Väyläviraston Tuulivoimalaohjeessa (Liikenneviraston julkaisuja 8/2012), joka tulee huomioida voimaloiden

sijoittamisessa. Tuulivoimalan vähimmäisetäisyys on voimalan kokonaiskorkeus (torni+lapa) + suoja-alue maantien keskeltä lukien.

Väylävirasto edellyttää, että tuulivoimalahankkeen suunnittelun aikana on riittävän ajoissa kiinnitettävä huomiota tuulivoimalan osien varastointiin ja kuljetusreittien selvittämiseen. Tuulivoimalakuljetukset vaativat aina erikoiskuljetusluvan.

Erikoiskuljetusluvissa lupaviranomaisena toimii Pirkanmaan ely-keskus.

Voimaloiden osien kuljetuksia varten maanteiden, siltojen ja rumpujen kantokyky on varmistettava hyvissä ajoin ennen kuljetuksia. Jos rakenteiden vahvistamiselle tai mahdollisten tasoliittymien ym. parantamistoimille todetaan tarvetta, toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeesta vastaavan kustannuksella. Tämä koskee myös mahdollista valaisinpylväiden ja liikennemerkkien väliaikaista siirtoa sekä liittymien avartamista. Asian osalta tulee olla yhteydessä Lapin ely-keskuksen maanteiden kunnossapidon aluevastaavaan. Liittymäluvut maanteille myöntää Pirkanmaan ely-keskus.

Suunnittelussa tulee lausunnon mukaan huomioida, etteivät voimajohdon pylväät estä tai haittaa maanteiden käyttöä. Väylävirasto muistuttaa, että kaapeleiden ja johtojen sijoittamisessa tiealueelle noudatetaan, mitä liikennejärjestelmästä ja maanteista annetun lain (503/2005) 42 §:ssä ja 42 a §:ssä säädetään.

Rakennettaessa voimajohtoa maanteiden yhteyteen tulee noudattaa Väyläviraston "Sähkö- ja telejohdot ja maantiet" -ohjeen (Liikenneviraston ohjeita 3/2018) lisäksi Liikenneviraston 12.10.2018 antamaa määräystä johtojen ja rakenteiden sijoittamisesta maantien tiealueelle (livi/44/06.04.01/2018). Ohjetta tulee noudattaa siinäkin tapauksessa, että uusi johto rakennetaan olemassa olevan johdon rinnalle.

Väyläviraston mukaan tuulivoimalakuljetukset tulisi ensisijaisesti suunnitella muuta reittiä kuin rautatien tasoristeysten kautta. Jos tasoristeysten käyttö lisääntyy tuulivoimaloiden rakentamisaikaisen liikenteen johdosta merkittävästi tai sen käyttötarkoitus muuttuu, on tienpitäjän haettava lisääntyvään tai muuttuvaan käyttöön oikeuttava Väyläviraston lupa. Väylävirasto voi liittää lupapäätökseen tasoristeysten rakentamista, uudenlaista käyttöä, kunnossapitoa ja poistamista sekä tasoristeykseen liittyvää tietä koskevia ehtoja. Tasoristeysluvan tarpeesta voi olla yhteydessä Väylävirastoon, kirjaamo@vayla.fi. Lisätietoja tasoristeysten ylittämisen suunnitteluun ja toteutukseen liittyen on ohjeessa: "Erikoiskuljetukset rautatien tasoristeyksissä" (Väyläviraston julkaisuja 8/2021 sekä tiivistelmä). Raskaat erikoiskuljetukset saattavat edellyttää myös tasoristeyskansien vahvistamista ja leventämistä.

Väylävirasto toteaa vielä, että rautatiealueella voimalinjojen rakentaminen tapahtuu lunastusluvalla. Lunastusluvan lisäksi voimalinjan rakentaminen rautatietä risteävästi vaatii sopimuksen rautatiealueella työskentelystä (ratalaki 36 §).

Sopimuksen yhteydessä varmistetaan turvallinen työskentely ja vastuut rautatien risteämissä. Sähköradan ylityksissä tulee olla vapaata tilaa vähintään 12,4 metriä kiskonselästä lukien. Korkeusvaatimus voi olla tätäkin suurempi, mikäli risteämällä kohdalla on muita ratateknisiä laitteita.

Metsähallituksen lausunnossa on osia, jotka ovat julkisuuslain (621/1991) 24 §:n 14 kohdan mukaan salassa pidettäviä. Kyseiset lausunnon osat on tarkoitettu vain kunnan, yhteysviranomaisen ja hankkeesta vastaavan tietoon.

Metsähallituksen asema lausunnonantajana

Metsähallituksesta annetun lain (234/2016) 2 §:n mukaan Metsähallituksen tehtävänä on hoitaa, käyttää ja suojella hallinnassaan olevia luonnonvaroja ja muuta omaisuutta. Lapissa Metsähallitus vastaa yksityisten suojelualueiden inventoinneista ja osallistuu niiden luonnonhoitotöihin. Ympäristöministeriön tulosohtauksessa uhanalaisista petolinnuista Metsähallituksen erityisvastuulla ympäristöhallinnon välisessä vastuujaoissa on valtakunnallisesti maakotkan, muuttohaukan ja tunturihaukan seuranta. Metsähallitus osallistuu näiden lajien osalta suojelutoimiin yhdessä muiden ympäristöviranomaisten kanssa. Tuulivoimaloiden alueella ei ole valtion hallinnassa olevia alueita, mutta voimajohtovaihtoehto A sijoittuu pieneltä osin valtion maille.

Hankkeen vaihtoehdot

Metsähallitus pitäisi hyvänä, että hankkeella olisi vaihtoehtoja. Olisi hyvä selvittää esimerkiksi vaihtoehtoa, jonka voimalamäärä olisi nykyistä pienempi ja voimaloiden sijoittelussa huomioitaisiin paremmin suuren petolinnun reviiri ja yhteisvaikutukset Valkiavaaran tuulivoimahankkeen kanssa.

Natura-arvioinnit

Arviointisuunnitelman mukaan ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä laaditaan luonnonsuojelulain (LSL) 65 §:n mukainen Natura-arviointi Kilsiaapa-Ristivuoman Natura-alueen osalta. Kyseinen Natura-alue sijaitsee yli 11,5 kilometrin etäisyydellä hankealueesta, joten vaikutuksia ei Metsähallituksen näkemyksen mukaan ole tarpeen tarkastella Natura-arvioinnin tarkkuudella.

Sen sijaan Metsähallituksen näkemyksen mukaan Natura-arviointi on laadittava Kivimaan lehtojen (FI1301806, sac) osalta, koska voimajohtovaihtoehto ve A sijoituessaan nykyisen voimajohdon pohjoispuolelle sijoittuu kyseiselle Natura-alueelle. Koska Martimon hankekokonaisuus sisältää sähkönsiirron, Kivimaan lehtojen Natura-alueeseen kohdistuvien vaikutusten arviointia ja sen esittämistä ei voi jättää muiden hankkeiden (esimerkiksi Valkiavaaran tuulivoimahankkeen) arviointimenettelyn tehtäväksi.

Kun olemassa oleva voimajohto rajautuu Kivimaan lehtojen Natura -alueeseen niin Metsähallitus katsoo, että johtoaukean ja reunavyöhykkeen vähäininkin leventäminen tulee suoraan heikentämään suojelun perusteena olevia luontotyyppisiä. Natura-alueen voimajohtolinjan puoleisella rajalla on Natura-luontotyyppiin 9050 lehdot kuuluvaa, kasvilajistoltaan erittäin arvokasta lehtokorpea. Lehdot-luontotyyppi on Kivimaan lehtojen Natura-alueen keskeinen suojeluperuste, ja puuston rakenne on lehtolajiston ohella tärkein luontotyyppin edustavuuteen vaikuttava tekijä.

Metsähallituksen mukaan puuston poisto voi suoraan heikentää myös Natura-alueen keskeisenä suojeluperusteena olevien lajien esiintymiä ja ainoita alueella tavattavia direktiivilajeja. Lisäksi lajitiedot perustuvat vanhoihin, yhtenä päivänä toteutettuihin ja väärään ajankohtaan tehtyihin kartoituksiin. Metsähallitus edellyttää maastokartoituksia Natura-alueella.

Metsähallitus toteaa, että kun voimajohdon pylviä on 200–250 metrin välein, on myös Natura-alueelle sijoitettava 1–2 pylvästä. Näiden lisäksi arvioinnissa on huomioitava voimajohdon rakentamisen vaikutukset sekä mahdolliset lieventävät toimenpiteet, joilla vaikutuksia voitaisiin vähentää. Laaditun arvioinnin perusteella on varmistuttava, aiheutuuko suojelun perusteena oleville luonnonarvoille merkittävästi heikentäviä vaikutuksia ja edellyttääkö hankkeen toteuttaminen LSL 66 §:n mukaista menettelyä.

Muut mahdollisesti tarvittavat luvat ja menettelyt

Arviointisuunnitelmassa on kuvattu Natura-arvioinnin laatimista luonnonsuojelulain (1096/1996) 65.1 §:n mukaisesti. Metsähallituksen näkemyksen mukaan myös LSL 66 §:n mukainen menettely olisi ollut tarpeen kuvata, koska voimajohtovaihtoehdon A vaikutukset tulevat kohdistumaan suhteelliseen suureen osaan Kivimaan lehtojen Natura-alueesta, eikä voida sulkea pois mahdollisuutta merkittävästi heikentävien vaikutusten aiheutumisesta.

Luonnonsuojeluohjelma-alue

Metsähallitus toteaa, että noin kilometrin etäisyydellä hankealueesta on soidensuojelun perusohjelmaan kuuluva Hämeenvuoma-Salamalompolonvuoma, joka tullaan meneillään olevan Länsi-Lapin luonnonsuojelualueita koskevan säädösvalmistelun yhteydessä perustamaan luonnonsuojelualueeksi. Alue on Länsi-Lapin maakuntakaavassa merkitty luonnonsuojelualueeksi (sl 4078) ja se tulee huomioida arvioitaessa hankkeen vaikutuksia luonnonsuojelualueisiin.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom esittää lausunnossaan, että tuulivoimarakentamista suunniteltaessa tulisi ottaa huomioon myös tuulivoimaloiden vaikutukset radiojärjestelmiin. Tuulivoimaloiden on monissa tapauksissa todettu vaikuttaneen tv-vastaanoton laatuun maanpäällisissä tv-lähetysverkoissa. Tuulivoimaloilla on vaikutuksia myös matkaviestinverkkojen kentänvoimakkuuteen ja signaaliin laatuun. Tutkajärjestelmä vaatii toimiakseen riittävää etäisyyttä tuulivoimaloihin. Radiolinkin toiminta taas edellyttää täysin esteetöntä aluetta lähettimen ja vastaanottimen välillä.

Sähköisen viestinnän palvelut ovat riippuvaisia radiojärjestelmistä. Siksi on tärkeää varmistaa, että tv- ja matkaviestinpalvelut sekä tutkat ja radiolinkit toimivat myös jatkossa riittävän häiriöttömästi. Pienilläkin muutoksilla tuulivoimaloiden sijoittelussa voi olla ratkaiseva merkitys alueen radiojärjestelmien toimintaan. Jo olemassa olevia tv- ja radiolähetysasemia ja raskaita, 200–300 metrin korkuisia mastoja ei voida siirtää. Siksi eri osapuolten tulisi tehdä yhteistyötä jo tuulivoimaloiden suunnitteluvaiheessa ja pyrkiä valitsemaan tuulivoimaloiden sijainti niin, ettei häiriötä radiojärjestelmille aiheudu tai että ne ovat poistettavissa.

On suositeltavaa, että tuulivoimahankkeesta vastaavat ovat yhteydessä kaikkiin tiedossa oleviin radiojärjestelmien omistajiin lähialueilla. Riittävänä koordinoitietäisyytenä on pidetty noin 30 kilometriä. Radiopaikannusjärjestelmien ja radiolinkkien käyttäjiä sekä teleoperaattoreita tulisi aina informoida tuulivoimahankkeesta.

Digita Oy toteaa lausunnossaan, että Digitan antenni-tv vastaanottoneuvonnassa Digita Infossa on ajantasainen ja kattava tieto antenni-tv:n vastaanotto-olosuhteista. Vaikutusalueella ei ole todettu katvealuetta. Digita toteaa, että tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni- tv:n vastaanottoon ennen kaikkea radio- ja tv-lähetysasemaan nähden puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa.

Vastaanotto-ongelmat voivat syntyä jo yhdenkin tuulivoimalan tapauksessa. Pahimmillaan tuulivoimala voi estää tv-signaalin etenemisen kokonaan.

Antenni-tv-lähetyskäyttöä käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välityskanavana. Tuulivoiman aiheuttaessa häiriön antenni-tv-vastaanottoihin vaikuttaa se tällöin myös vaaratiedotteiden saatavuuteen ja sitä kautta yleiseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi vaikutukset antenni-tv vastaanottoihin tulisi ottaa huomioon myös turvallisuuteen liittyvien vaikutuksien arvioinnissa.

Antennitelevisioiden vastaanotto-ongelmien syntymisen estämiseksi onkin erittäin tärkeää tutkia suunnitellun tuulivoimalan vaikutus antenni-tv-lähetysten näkyvyyteen jo hyvissä ajoin ennen rakennuslupien hakemista ja myöntämistä, ja mieluiten jo ennen tuulivoimalan sijaintipäätösten tekemistä.

Digita Oy esittää, että kaavoituksen edetessä, viimeistään rakennuslupien myöntämisvaiheessa:

- hankevastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma tuulivoimalan valtakunnallisen radio- ja tv-verkon lähetyskäyttöä aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi, tai mikäli suunnitelman laatiminen hakemusvaiheessa ei ole mahdollista, hankevastaavan tulee sitoutua laatimaan ja toimittamaan konkreettinen suunnitelma häiriöiden poistamiseksi viranomaisen asettamaan määräpäivään mennessä; ja
- tarvittaessa täsmennetään, että tuulivoimahankkeen hankevastaava häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta sekä siitä aiheutuvista kustannuksista.

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on mietinnössään (LiVM 10/2014 vp - HE 221/2013 vp) todennut, että tuulivoimahäiriössä häiriönaiheuttaja huolehtii tilanteen korjaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä ja myös vastaa kustannuksista. Valiokunta on jo aiemmin katsonut, että tämän kaltaisen aiheuttaja vastaa -periaatteen tulisi olla yleisemminkin taajuuksien häiriöiden yhteydessä noudatettava lähtökohta.

Digita toteaa, että antenni-tv:n verkko-operaattori Digitan velvollisuuksiin ei kuulu tuulivoimaloiden tv-lähetyskäyttöä aiheuttamien häiriöiden korjaaminen, vaan vastuu kuuluu häiriöiden aiheuttajalle. Näin ollen tuulivoimahankkeesta vastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma häiriöiden estämiseksi ja poistamiseksi sekä otettava vastuu häiriöiden poistamisesta sekä niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita toteaa, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt ja niiden vaikutukset ja vaikutusalueet voidaan riittävällä suunnittelulla nykyisin ennustaa. Lausunnon kohteena oleva tuulivoimahanke voi muodostaa häiriöitä yhteisvaikutuksena toisien tuulivoimahankkeiden kanssa. Häiriön poistokeinoja toteutettaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoiman rakentamishankkeet.

Lisäksi Digita toteaa, että tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden hoitamisessa ei alalle ole syntynyt yleisiä käytäntöjä. Tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriöt voivat pahimmillaan estää kokonaan antenni-tv-signaalin vastaanoton. Erityisesti tilanteessa, jossa olemassa olevan tv- ja radiolähetysaseman lähistölle sijoitetaan useita tuulivoimaloita, voidaan pahimmassa tapauksessa ajautua tilanteeseen, jossa tv-signaalin eteneminen estyy kokonaan.

Digitan mukaan on erityisen tärkeää, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt pyritään välttämään hyvissä ajoin etukäteen jo voimaloiden suunnitteluvaiheessa tuulivoimaloiden ja verkko-operaattoreiden välisellä yhteistyöllä. Ellei näin tehdä, riskinä on, että tuulivoimaloiden roottoreiden kotitalouksien tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt jäävät korjaamatta ja kotitalouksien kärsittäviksi. Tästä on jo olemassa valitettavia esimerkkejä. Tuulivoimayhtiöt tulee siten jo kaavoitus- ja rakennuslupavaiheessa velvoittaa huolehtimaan siitä, että tuulivoimalat sijoitetaan alueelle siten, että häiriöitä kotitalouksien antenni-tv:n vastaanotolle ei aiheudu. Viranomaisten tulisi päätöksessään tuoda selvästi esiin myös se, että mikäli huolellisesta ennakkosuunnittelusta huolimatta tuulivoimalat kuitenkin aiheuttavat häiriöitä tv-vastaanotolle, tulee niiden myös huolehtia häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita suhtautuu myönteisesti tuulivoiman käyttöön energianlähteenä. Jo toteutetut tuulivoimalat ovat kuitenkin osoittaneet, että tv-lähetysasemien jälkeen rakennetut tuulivoimapuistot voivat aiheuttaa olennaisia häiriöitä tv-vastaanottoon. Mahdollisten tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden korjaaminen ei kuulu Digitan velvollisuuksiin ja televisiovastaanoton varmistamiseksi alueella on erittäin tärkeää, että tuulivoimatoimija huolehtii aiheuttamiensa häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Paliskuntain yhdistyksen lausunnossa todetaan, että suunnittelualue sijoittuu poronhoitoalueelle Palojärven paliskunnassa voimajohdon vaihtoehtoisten reittien osalta. Vaihtoehdossa A levitetään maastokäytävää olemassa olevan voimajohdon

rinnalle. Vaihtoehdossa B raivataan Palojärven paliskunnan alueelle kokonaan uutta maastokäytävää 8,5 km ja loput 14,5 km raivataan käytäväksi olemassa olevan voimajohdon rinnalle. Tuulipuisto itsessään sijoittuu poronhoitoalueen rajalle. Hanke sijoittuu noin kilometrin etäisyydelle Ylitornion puolella olevasta Lohijärven paliskunnasta ja myös Lohijärven poroja laiduntaa hankealueella ja sen läheisyydessä.

Palojärven paliskunnassa on jo tuulivoimatuotantoa ja sen alueelle ja siihen rajatuen on parhaillaan useita tuulivoimahankkeita selvittävänä. Lisäksi paliskunnan alueella on Rovaniemen keskusta ja sen asutusalueita, vt 4 ja rautatie ja alueelle on vireillä kaivostoimintaan tähtäävän yva:n ja maakuntakaavan selvitykset Rompas-Rajapalot -alueella. Lohijärven paliskunnan alueella ja siihen rajautuen on useita tuulivoimahankkeita suunnitteilla. Paliskunnilla on erittäin suuri huoli elinkeinonsa alueiden riittävydestä ja sen jatkuvuudesta.

Martimon alueeseen rajautuvaa aluetta käytetään lähinnä syys- ja talvilaitumena. Porot kuitenkin vasovat ja kesälaiduntavat alueen pohjois- ja koillispuolelle sijoittuvilla soilla. Hankkeen voimajohtovaihtoehdot sijoittuvat talvi- ja syyslaitumille.

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto koko poronhoitoalueella. Poronhoitolaki on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon poronhoitoalueella toimittaessa. Hanke sijoittuu valtion maille poronhoitoalueella voimajohdon osalta.

Suunnittelualue sijoittuu Länsi-Lapin maakuntakaavan ja pieneltä osalta Rovaniemen maakuntakaavan alueelle. Länsi-Lapin maakuntakaavan koko kaava- aluetta koskevissa suunnittelumääräyksissä edellytetään poronhoidon alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista, sekä poronhoitoon olennaisesti vaikuttavan alueiden käytön suunnittelussa poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioimista. Valtion maiden osalta edellytetään neuvotteluja asianomaisen paliskunnan kanssa. Hankkeen sähkönsiirto on suunnitteilla osittain valtion maalle.

Paliskuntain yhdistys katsoo, että alueen poronhoitoon tulee kohdistumaan hankkeesta merkittäviäkin vaikutuksia ja näin ollen vaikutukset on selvittävä yva- menettelyssä ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain mukaisesti. Yhdistyksen mukaan poronhoitoon kohdistuvat muutokset tulee arvioida laajasti. Selvitysalueena tulee olla Palojärven paliskunta sekä naapuripaliskunta Lohijärvi, joihin vaikutuksia voi kohdistua.

Vaikutusten arvioinnissa tulee selvittää hankealueen ja vaikutusalueen merkitys paliskunnan poronhoidolle eli paljonko poroja laiduntaa ja käsitellään poronhoitotoiminnassa alueilla mihinkin aikaan vuodesta sekä selvittää hankkeen rakennelmien ja toimintojen vaikutukset porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön, poronhoitotoimintaan ja poronhoidon järjestämiseen. Lisäksi tulee selvittää poroille aiheutuvia vahinkoja, vaikutuksia porotalouteen sekä sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset poronhoitoon. Vaikutusten arvioinnissa tulee selvittää suorat ja välilliset vaikutukset sekä käsitellä rakentamisen aikaiset, toiminnan aikaiset sekä mahdolliset toiminnan jälkeiset pysyvät vaikutukset. Tulee myös etsiä toimenpiteitä haitallisten vaikutusten estämiseen, lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä alueen poronhoidon harjoittajien kanssa. Yva-suunnitelmassa mainitut pelkät laidunalueelaskelmat ja kiinteille rakennelmille aiheutuvien vaikutusten selvittäminen eivät ole yhdistyksen näkemyksen mukaan riittäviä.

Paliskuntain yhdistyksen mukaan hankkeessa on sekä tuulivoimaloiden alueen että sähkönsiirron osalta välttämätöntä selvittää niiden yhteisvaikutukset olemassa olevien ja suunnitteilla olevien hankkeiden kanssa. Paliskuntiin on suunnitteilla useita laajoja tuulivoima-alueita ja samalle sähköasemalle ollaan mahdollisesti vetämässä samansuuruisia 400 kV voimajohtoja eri suunnista. Koko eteläinen Lappi Tornionjoelta Kemijoelle ja sen itäpuolelle on käytännössä täynnä suunnitteilla olevaa tuulivoimaa ja voimajohtoja, minkä myötä alueen luonnonmaisema on muuttumassa täysin teollisen maankäytön maisemaksi. Samat menetelmät tulee olla käytössä hankkeiden yhteisvaikutusten arvioinnissa kuin muussakin poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa. Myös samalle Palojärven paliskunnan toiminta-alueelle suunniteltava Romppaiden kaivoshanke tulee ottaa huomioon kumulatiivisten vaikutusten arvioinnissa.

Paliskuntain yhdistyksen näkemyksen mukaan paikkatietoanalyysijä, tilastoja ja tieteellistä tutkimustietoa pohjoismaista tulee hyödyntää arvioinnissa. Paliskuntia on syytä haastatella alueen merkityksestä ja poronhoitoon kohdistuvista vaikutuksista, viranomaisilta tai yhdistykseltä saatavat tiedot eivät ole riittäviä. Yhteistyössä paliskuntien kanssa tulee hakea keinoja estää haitallisia vaikutuksia sekä vähentää niitä vaikutuksia, joita ei ole mahdollista estää. Hankkeen sähkönsiirto sijoittuu valtionmaille, joita koskee PHL 53 §:n mukainen neuvotteluvollisuus. Yksityismaille sijoittuvissa hankkeissa on myös käyty elinkeinojen yhteensovittamiseksi em. lakisääteisen neuvottelun tyyppisiä neuvotteluita, joista saadut kokemukset ovat olleet hyviä. Yhdistys muistuttaa, että hyvän neuvottelukäytännön mukaisesti neuvottelut aloitetaan riittävän aikaisessa

vaiheessa, tasapuolisin tiedoin ja siten, että neuvotteluiden lähtökohtana on tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa.

Yhdistyksen mukaan on kyseenalaista, mahtuvatko kaikki suunnitellut hankkeet eteläisen Lapin alueelle muun muassa poronhoitoon ja luontoon kohdistuvien sekä maisema- ja meluvaikutusten vuoksi. Luonnonmaisema koko eteläisen Lapin alueella on muuttumassa teollisen maankäytön maisemaksi. Lisäksi hankkeiden voimajohdot pirstovat alueita. Tuulivoimapuistojen sijoittamisen kokonaisuus tulisi ratkaista yhteisvaikutukset huomioon ottaen.

Metsästysseura Kaskimaan Erä haluaa tuoda huomioon otetuksi ne haitat, jotka koskevat sen jäsenkuntaa ja sen harjoittamaa metsästysharrastusta. Vaikka seuran jäsenten lukumäärä on kuutisenkymmentä, metsästyksen vaikutus jäsenten identiteettiin metsästäjinä on merkittävä, he tuntevat syvää yhteyttä luonnon ja sen eläimistön kanssa. Seuran jäsenet tekevät huomattavan määrän riistanhoidollista vapaaehtoistyötä.

Lausunnon mukaan seura on hankkinut omistukseensa erinomaisen riistakosteikon, jonne on vuosittain istutettu riistalintuja. Myllyt tulevat alueelle ja häiritsevät vahvasti tai lopettavat alueen riistanhoidolliset toimet. Lisäksi Kaskimaan Erä Ry omistaa tilalla metsästyskeskuksen, joka sisää kokoontumistalon, saunarakennuksen, koneellisesti jäähdytetyn lahtirakennuksen ja kattavin varustein olevan lihankäsittelyyn tarkoitetun hygienisen tilan. Lausunnon mukaan tuulipuiston valmistuessa suurriista voidaan menettää ja investointi valuu arvottomaksi. Keskuksen läheisyyteen suunnitellut myllyt saattavat äänellään aiheuttaa myös pienriistakadon. Edellä todetuilla perusteilla Kaskimaan Erä Ry vastustaa tuulipuiston rakentamista Martimon alueelle.

Ylitornion Riistanhoitoyhdistys toteaa, että tuulivoimapuistohanke ei ole suoranaisesti Ylitornion Rhy:n toiminta-alueella, mutta kuitenkin sen välittömässä läheisyydessä (n. 2-2,5 km).

Riistanhoitoyhdistys toteaa, että Ylitornion alueella on metsästyseuroja, joilla on alueet riistanhoito- ja metsästyskäytössä. Yleisesti tiedetään, että runsaat tuulimyllyt voivat vaikuttaa riistan käyttäytymiseen, mm. kulkureittien muuttumisella ja ravintopaikkojen heikentymisellä, sekä pesintä- ja lisääntymisalueet häiriintyvät. Myös eliöstö maaperässä kärsii ja linnusto, joilla on törmäämisriskit ja joille lapojen liike sekä käyntiäännet ovat häiritseviä. Epäkohtia riistaan, riistanhoitoon ja kestävän käytön metsästyksen lienee riittävästi jo olemassa.

Kuultuaan alueen metsästäjiä Ylitornion Rhy toteaa, että paikallisena riistaviranomaisena, metsästäjien ja metsästyseurojen tukijana sekä edunvalvojana, ei Ylitornion Rhy ole tuulivoimapuiston perustamisen kannalla.

Mellakosken Kyläyhdistys on päättänyt yksimielisesti kielteiselle kannalle tätä tuulivoimapuistohanketta kohtaan. Jättimylyt, jotka ovat tarkoitettu merelle, tulevat liian lähelle asutusta Ylitornion puolella. Lisäksi kaikkia terveyshaittoja ei ole tutkittu, mitä aiheutuu näistä myllyistä, kun ihminen altistuu jatkuvasti niistä aiheutuvasta melusaasteesta. Myllyt ovat rumia ja suunnitellut 70 myllyä ovat betoniviidakko liki Kivijärven maisemaa. Onko tutkittu, kuinka vedenpinta kuljettaa myllyjen lavoista lähtevää ääntä? Lausunnon mukaan Mellakosken Kyläyhdistyksen hallitus yrittää saada uusia asukkaita Kapusta/Mellakoski -alueelle, mutta kyläyhdistyksen näkemyksen mukaan kukaan ei halua tällaista myllypuistoa naapuriksi.

Pro Lounais-Lapin kansallispuisto ry on jättänyt 14.10.2021 kannanoton tuulivoimaloiden rakentamiseen esittämänsä Lounais-Lapin kansallispuiston alueella ja lähiseudulla. Yhdistyksen hallituksen kanta on, että tuulivoimaloita ei pidä rakentaa esitetyn kansallispuiston alueelle eikä sen tuntumaan eli näköetäisyydelle. Tuulivoimalat Lapin luonnossa aiheuttavat vakavaa haittaa luonnonmaisemille, luontomatkailulle, poronhoidolle ja metsien virkistyskäytölle.

Yhdistyksen mukaan maisemahaitta ulottuu kymmenien kilometrien päähän tuulivoimaloista. Lounais-Lapissa on useita valtakunnallisestikin arvokkaita maisema-alueita. Suomen ympäristökeskus on luokitellut alueella Kätkävaaran, Vammavaaran ja Aavasaksan kalliomaisemat arvokkaimpaan maisemaluokkaan. Tuulivoimalat pilaavat nämä luonnonmaisemat, jotka ovat ainutlaatuisia luontomatkailulle ja retkeilylle.

Lausunnon mukaan tuulivoimalat aiheuttavat vakavaa haittaa luontomatkailulle. Lapin vahvuus kansainvälisillä matkailumarkkinoilla perustuu ennen kaikkea alueen ainutlaatuiseen, koskemattomaan erämaaluontoon. Yhdistyksen alueella toimii lukuisa joukko luontomatkailuyrityksiä, joille koskematon erämaaympäristö on toiminnan perusta. Kaupallinen retkeily perustuu koskemattomaan luontoon ja erämaaelämyksiin. Alueella järjestetään lukemattomia erilaisia luontoretkeilyä kuten patikointia, eläinten ja lintujen tarkkailua, lumikenkäilyä, kalastusretkeilyä jalan ja veneillä, revontulien tarkkailua ja valokuvausta, melontaa sekä luontohyvinvointiretkiä. Etenkin revontulimatkat tarjoaa alueella useita kymmeniä pysyviä työpaikkoja. Tuulimylyjen varoitusvalot estävät revontulimatkat ja järjestämisen lähiseudulla. Lukuisat Rovaniemen, Tervolan ja Ylitornion alueen

luontomatkailuyritykset käyttävät aluetta luontomatkailutoimintaan. Luontomatkailu tarjoaa näillä alueilla useita kymmeniä, ehkä satoja pysyviä työpaikkoja, millä on suuri yhteiskunnallinen merkitys alueen kuntien ja kylien elinvoimaisuuden ja tulevaisuuden kannalta.

Yhdistyksen mukaan poronhoito vastustaa tuulivoimarakentamista poronhoidon vaikeutumisen takia. Laidunmaita menetetään ja porojen käytös muuttuu tuulivoimala-alueiden läheisyydessä. Poronhoito tarvitsee koskemattomia erämaametsiä ja luonnonrauhaa vasomisen ja luonnollisen ravinnonhankinnan perustaksi.

Lausunnon mukaan myös metsien virkistyskäyttö kärsii tuulivoimaloista. Retkeilyssä maisemat ja luonnonrauha ovat keskeisiä elementtejä. Tuulivoimalat ovat äänekkäitä. Tuulivoimaloiden rakentamiseksi ja huoltamiseksi tarvittava tiestö pirstoo erämaita ja virkistys ja viihtyvyys erämaissa katoaa. Metsästys kärsii runsaasta tiestöstä riistaeläinten luonnollisen ympäristön kadotessa. Uhkana on, että metsästys kielletään kokonaan tuulivoimaloiden läheisyydessä turvallisuussyistä. Marjastus- ja sienestysmaita menetetään monien perinteisten kohteiden jäädessä tuulivoimaloiden ja tiestön alle. Retkeilyreitistöt menettävät mielekkyytensä lukuisten huoltoteiden ja menetettyjen maisemien myötä. Esimerkiksi Tervolan Kätkävaaran luontopolku on saavuttanut kuuluisuutta ainutlaatuisilla maisemillaan, kivirakoillaan ja kallioluolillaan. Aavasaksan maisema on valtakunnallisesti arvokas luonnon- ja kulttuurimaisema. Ylitornion ja Tervolan suoluonnon ja vanhojen metsien tarjoama retkeily-ympäristö autiotupineen on vaarassa tuulivoimarakentamisen myötä.

Yhdistys vastustaa kaikkia tuulivoimalahankkeita alueellaan ja pyytää kuntien päättäjiä ja viranomaisia ottamaan esitetyt seikat huomioon ja turvaamaan elinkeinot, työpaikat ja metsien virkistyskäytön jatkossakin niin, että tuulivoimaa ei rakenneta lähiseudulle.

Smart Windpower Oy antoi lausunnon Martimon tuulivoimapuistohankkeeseen koskien sähkönsiirtoreittejä.

Lausunnon mukaan sähkönsiirtoreitin ve A tulisi sijaita olemassa olevan Petäjäskoski-Letsi 400 kV -voimajohdon pohjoispuolella. Perusteluna on, että eteläinen reittivaihtoehto estäisi ja häittäisi yhtiön kehittämää uutta tuulivoimahanketta, joka sijaitsee Martimon tuulivoimahankkeen eteläpuolella.

Yhtiön mukaan sähkönsiirtoreittiä ve B tulisi muuttaa Martimon tuulipuiston lähtöpäässä eli pohjoisosaltaan noin 1-2 km lännen suuntaan alkuosuudeltaan. Suunniteltu sähkönsiirtoreitti ve B kulkisi yhtiön kehittämän uuden tuulivoimahankkeen läpi ja vaikeuttaisi tai estäisi yhtiön hankkeen kehitystä. Lausunnon liitteenä on kuva ve B reitin siirtoon liittyen.

Mielipiteet

Hankeesta annettiin 29 mielipidettä, joista yhdessä oli 50 allekirjoittajaa. Mielipiteissä tuotiin esille seuraavia seikkoja:

Menettely

- suunniteltu tuulivoima-alue on vastoin voimassa olevaa maakuntakaavaa ja yleiskaavaa
- mittavaa maankäyttömuodon muutosta ei tule toteuttaa pelkällä osayleiskaavalla
- naapurikuntien kanssa tulisi tehdä yhteinen tuulivoimaselvitys
- tiedottaminen ei ole ollut riittävää
- kuulemista ei ole toteutettu hyvää hallintotapaa noudattaen
- kuulutusaika olisi pitänyt olla 2 kk
- ylitorniolaisia tai tervolalaisia ei ole tiedotettu tai kuultu
- Ylitornion Mellakosken/Kivilompolon aluetta ei ollut otettu huomioon lainkaan
- Kivijärven vapaa-ajan asukkaita ei ole kuultu
- asukkaista pitää perustaa komitea
- paikallisten asukkaiden näkökannalta tulee selvittää, mitä tuulivoimapuiston rakentaminen tai rakentamatta jättäminen merkitsee
- lausuntopyyntö tulisi koskea kaikkia tuulivoimahankkeita ja niiden kokonaisvaikutuksia
- rakennuskiellon määrittäminen on kohtuutonta, suoraa omaisuuden sosialisoinnista ja vapauden riistoa
- tulisi kuulla myös Ruotsin puolen kiinteistönomistajia, rajakuntia ja Ruotsin valtiota
- erämaa-alue muuttuu teollisuusalueeksi, maankäytön muutos on kohtuuttoman laaja
- lähellä olevia hankkeita tulisi käsitellä yhtenä kokonaisuutena
- tulee saada lisää tietoa hankkeiden yhteisistä kokonaisvaikutuksista (havainnekuvat kokonaisuudesta, maiseman pilaantuminen, kiinteistöjen arvon heikkeneminen, luontoon jäävän jätteen määrä ja sen vaikutukset,

kansainväliset kokemukset 10 MW tuulimyllyistä ja kansainväliset kehitykset ja suuntaukset tuulivoimaloiden koosta)

- arviointisuunnitelmasta puuttuu Myrsky Oy:n Ylitornion Harjunkorven hanke
- hanketoimijan taloudellisesta asemasta ja kyvystä huolehtia hankkeesta on kerrottava maanomistajille ja asianosaisille
- osallisten pyytämiä tietoja mm. mallinuksista tulee toimittaa julkiseen keskusteluun ja tutkittavaksi
- vuokrasopimusten kohtuullisuutta ei ole arvioitu julkisesti
- maanvuokra on alhainen

Tornion asema ja vastuu

- epäiltiin hyötyjen menevän muualle ja Torniolle jäävän haitat, purkukustannukset ja pilattu maisema
- lyhyen tähtäimen taloudellisen hyödyn tavoittelu karkottaa asukkaita Tornioista
- valtionosuudet kuntaan voivat vähentyä kiinteistövero- ja tuottojen myötä
- Tornion päättäjät eivät osaa arvostaa alueen maisemaa, luontoa ja kulttuuria
- Tornion ei tule vahvistaa kaavaa
- kaupungin tai tuulivoimatoimijan on lunastettava lähialueen talot tai mökit
- tulisi tehdä yhteistyötä naapurikuntien kanssa
- viranomaisella selvitysvelvoite, ei voida luottaa tuulivoimatoimijan tilaamiin tutkimuksiin tai valmistajan ilmoittamiin tietoihin
- Torniolle on velvollisuus huomioida pitkäaikaiset vaikutukset luontoon
- ei pitäisi lähteä ollenkaan mukaan tuulivoimarakentamiseen
- Tornio ei saa olla koelaboratorio/pilottikohde isoille tuulivoimaloille
- Tornion kaupunki ei ole ottanut asukkaiden etuja huomioon
- luottamushenkilöt eivät ole saaneet objektiivista tietoa hankkeen vaikutuksista
- päättäjät eivät ota asukkaiden mielipiteitä huomioon
- toimitaan hetken huumon perässä

Sijoittuminen ja voimalat

- asiakirjojen kartoista on vaikea hahmottaa oman kiinteistön sijaintia suhteessa hankealueeseen
- asianosaisuus on epäselvää
- hankkeessa tulee esittää useampia vaihtoehtoja: yhtenä vaihtoehtona pitää olla vähintään puolet pienempi voimalamäärä ja alue
- sijoittamispaikka tulisi olla merellä eikä maalla, mutta samalla vaelluskalat tulisi ottaa huomioon

- maatuulivoimaa ei enää rakenneta Eurooppaan haittojen takia, miksi Suomeen?
- voimalat tulisi sijoittaa teollisuuslaitosten ympärille jo rakennettuun ympäristöön
- pohjoinen uhraa luontonsa, että etelä saa sähköä
- tuulivoimaloiden määrää pitää rajoittaa
- tuulivoimalat ovat liian korkeita 300 metrisinä, ei voida arvioida vaikutuksia
- tuulivoimalat ovat tuontitavaraa

Purkaminen ja jälkikäyttö

- purkamisesta tulee antaa tarkat ehdot ja suuri purkuvakuus (200 000–500 000 e)
- Tornion tulee valvoa, että vakuudet vaaditaan ja myös maksetaan
- purkukustannusten tulee olla tiedossa ja esitettävissä
- vakuuksissa tulee ottaa huomioon betoniperustusten purkaminen
- teräsrakenteelle ei voi laskea mitään arvoa
- vakuus on suoritettava maanomistajille
- betoniperustusten jättäminen maahan ja maisemointi eivät täytä jätelain määräyksiä
- betoninen jäte on jälleen käsiteltävä
- lavat ovat kierrätykseen kelpaamatonta kaatopaikkajätettä
- mikromuovia päätyy luontoon
- ei ole suunnitelmaa, miten alueiden käyttö vuokra-ajan jälkeen järjestyy ja kaavoituksen ajallisuus
- alue ei palaudu entiselleen tuulivoimatuotannon päätyttyä
- alue jää pysyvästi teollisuusalueeksi

Maisema ja kulttuuriympäristö

- maisemahaitta, voimaloita tulisi liian lähelle vaaroja
- pitää arvioida vaikutukset lähi- ja kaukomaisemaan eri vuodenaikoina ja valaistusolosuhteissa
- maisemavaikutuksissa ei voi vedota metsän peittävään vaikutukseen, koska metsä voidaan hakata pois
- valokuvasovitteet tulee toteuttaa ilman puustoa
- valokuvasovitteet tulee esittää sekä talvi- että kesäaikaan ja päivällä ja yöllä
- vilkkuvalot ja välke tulee havainnollistaa videoilla
- maisemavaikutusten tarkastelualueita tulee laajentaa 50 kilometriin
- Tornionjokilaakson maisemat menevät pilalle
- arvokkaita maisema-alueita ei ole otettu huomioon

- kulttuuriympäristön selvityksessä ei ole otettu huomioon Kivijärven lisäksi Koivuniemen tilan jääkärietappia
- suunnitelmassa ei ole huomioitu Martimon paikallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä
- valtava teollisuusalue riistää lopullisesti lapsiltamme oikeuden suomalaiseen kulttuuriperintöön

Asuminen

- asutukseen tulisi olla vähintään 20 km, tai 5 km suojaetäisyys
- asutuksen meluraja 2 km on liian vähäinen
- asuttuja pihapiirejä on kaksi Martimon kylällä kahden kilometrin etäisyydellä lähimmistä voimaloista
- teollisuusalueiden tulo heikentää erittäin merkittävästi asuinolosuhteita, viihtyvyyttä ja on uhka terveydelle
- asumisen vaatimus on liian suppea etäisyyskriteeri, koska kiinteistöllä voi olla muutakin käyttöä
- haittavaikutukset estävät kiinteistöllä asumisen
- kiinteistöjen arvo laskee ja niitä voi olla vaikea myydä
- kiinteistöille ei kannata investoida
- maaseutukylien asumismahdollisuudet tuhoataan

Melu, valo ja välke

- melu-, valo- ja välkehaittaa tulee arvioida vähintään viiden kilometrin etäisyydeltä
- epilepsiaa tai migreeniä sairastavalle voi valojen välkkyminen laukaista kohtauksen
- valohaitta estää tähdistön tarkastelun ja revontuli- ja kaamoskuvauksen
- järvien läheisyys voimistaa melua
- melu haittaa luonnonrauhaa alueella
- tärinän tulee olla yksi tarkasteltavista ympäristövaikutuksista
- meluvaikutusten arvioinnin tulisi perustua käytännön kokeisiin, koelaitoksiin
- mitä suurempi voimala, sen suurempi äänenvoimakkuus
- välkevaikutuksista ei ole esitetty selvitystä tai havaintokuvaa
- pienemmät myllyt välkkyvät jopa yli 6 km päähän asunnosta
- pitkäaikaisista terveysvaikutuksista ei ole tietoa (infraäänit)

(Ympäristö)riskit

- ympäristövaikutukset pinta- ja pohjavesiin on selvitettävä
- happamien sulfaattimaiden merkitys ja sijainti suhteessa myllyihin tulee selvittää
- sulfaattimaiden vaikutus valumavesiin tulee selvittää
- hydraulikkaöljyt voivat valua luontoon
- tuulivoimaloille tulee edellyttää ympäristölupaa, vaikka laki ei vaatisi
- jään/lumen putoaminen aiheuttaa vaaratilanteita
- jo ennestään huonot viestintäyhteydet huonontuvat tai estyvät kokonaan

Luontoarvot ja virkistyskäyttö

- linnusto häviää alueelta
- Leväjänkällä on rakenteilla lintukosteikko
- tuulivoimapuistojen väliin tulee jättää käytävä (1-2 km), jotta muuttoreitti ei vaarannu
- linnut törmäävät voimaloihin ja runsas haaskojen määrä vääristää ekosysteemiä
- myllyt tulevat vaikuttamaan porojen liikkumiseen ja aiheuttamaan häiriöitä porojen, hirvien ja muiden eläinten luontaiseen käyttäytymiseen
- tuulivoimalat houkuttelevat magneettikentällään hyönteisiä ja tappavat niitä
- pölyttäjien määrä on vähentynyt tuulivoimaloiden lisääntymisen myötä
- lähellä on luonnonsuojelualueita, joiden eteenpäin vieminen tulee pysähtymään
- alueesta tulee epämiellyttävä ihmisille ja eläimille
- uhkana on metsästyksen kieltäminen alueella
- marjastus- ja sienestysmaita menetetään

Elinkeinot

- hankkeesta on haittaa erä- ja luonto-ohjelmalveluita tarjoaville yrittäjille
- tuulivoimaloiden vaikutuksia karjaan ei ole tutkittu, maataloja on vaikutusalueella
- matkailuun liittyvän elinkeinotoiminnan suunnittelun saa lopettaa tuulivoimahankkeen toteutuessa
- Junkijärven erämatkailukeskuksen houkuttelevuus ja konkreettinen arvo laskevat
- Ylitornion matkailu- ja vapaa-ajan tilojen läheinen sijainti tulee ottaa huomioon ja lisätä välimatkaa häiriöitten ja negatiivisten seurauksien minimoimiseksi

Tiestö

- huolto- ja korjaustyöt kuluttavat alueen tiestöä
- tiet pirstovat erämaan

- tuulivoimahankkeiden kulkuteistä ei ole tietoa, tielinjausvaihtoehtoja tulee tutkia
- tietoimituksia ei ole tehty
- teiden käyttö on pysyvästi jyvitetävä merkittäväksi jyvitysarvoksi
- teiden haittakorvauksia olisi arvioitava erikseen tien muuttuessa avoimeksi yleiseen käyttöön
- tuulivoimatoimijan tulisi maksaa teiden käyttömaksu
- tiet tulisi korvata täydellä haittakorvauksella, pakkolunastus ei riitä
- osien kuljetus vaatii erittäin hyvin kantavien tierakenteiden tekemistä

Sähköntuotanto ja -siirto

- tuulivoimatuotanto heilahtelee ajallisesti ja tarvitsee säätöenergiaa
- ve B on parempi vaihtoehto sähkönsiirrolle, koska se on lyhyempi ja säästää metsää
- läntistä sähkölinjaa tai maakaapelointia ei ole suunnitelmissa mukana
- läntisen vaihtoehdon myötä voisi tehdä yhteisen muuntoaseman
- tulisi vaatia yhteistyötä tuulivoimatoimijoiden välillä
- sähköntuotannon arvo on mitätön
- voimajohto tuhoaa metsää ja maa pakkolunastetaan pilkkahintaan
- hiilinielu tuhoaan

Yhteysviranomaisen lausunto arviointisuunnitelmasta

Hankekuvaus ja aikataulu

Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen kuvaus on onnistunut hyvin sekä tiivistelmässä että varsinaisessa tekstissä. Hankkeesta on kuvattu tekniset tiedot ja sijainti. Voimajohto ja muu infra on kuvattu osana hanketta, mutta melko suppeasti.

Työskentely- ja varastointialueista voisi tehdä esimerkinomaisen kaaviokuvan yhden voimalan osalta, mikä lisäisi ymmärrystä maankäytön muutoksista ja voimalarakentamisen tarpeista.

Tuulivoimaloiden sijoittelussa tulee ottaa huomioon Fingridin voimajohdon Petäjäsoski-Letsi käyttöoikeuden supistus ja rakennusrajoitusta merkitsevä rakennusraja siten, että johtoalueelle (kokonaisleveys 58 m) ei voida osoittaa rakennusaloja. Tuulivoimalat tulee sijoittaa vähintään 1,5 x tuulivoimalan maksimikorkeuden määrittämän etäisyyden päähän johtoalueen ulkoreunasta.

Sähkönsiirto on yva-suunnitelmassa vielä alustavana suunnitelmana. Yhteysviranomaisen pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että voimajohto itsessään edellyttää yva-menettelyn. Yva-lain liitteen 1 kohdan 8 b) mukaan vähintään 220 kilovoltin maanpäälliset voimajohdot, joiden pituus on yli 15 kilometriä, vaatii yva-menettelyn. Voimajohdon osa hankkeesta tulee kuvata niin yksityiskohtaisesti kuin sillä olisi oma yva-menettelynsä. Yva-selostukseen tulee lisätä voimajohdon rakenteesta myös sellaisia havainnekuvia, joista ilmenee rakenteiden korkeus. Myös tuulivoimala-alueen sisäinen kaapelointi ja sähköasemat on kuvattava ja ympäristövaikutukset arvioitava.

Hankealue on alustavien selvitysten perusteella todettu olevan tuulivoimatuotantoon soveltuva. Yhteysviranomaisen katsoo, että näitä soveltavuuden kriteerejä olisi voitu paremmin avata ja perustella alueen valinta ja rajaus.

Aikataulun yhteydessä on yva-suunnitelmassa virheellisesti mainittu, että kaavoitusmenettely alkoi virallisesti yva-suunnitelman toimittamisella yhteysviranomaiselle. Tämä tulee korjata yva-selostukseen, jos menettelyä siinä vielä kuvataan. Aikataulussa (kuva 1-5) oli vuosiluvuissa sekaannusta, kun siirryttiin vuodesta 2022 vuoteen 2023. Aikataulussa ei mainittu varsinaista rakennusvaihetta. Aikataulu tulee tarkistaa ja korjata yva-selostukseen.

Hankkeen vaihtoehdot

Arviointisuunnitelmassa on esitetty arvioitavat vaihtoehdot, joita on voimajohdon osalta kaksi ja tuulivoimala-alueen osalta kaksi: maksimivaihtoehto ja nollavaihtoehto eli hanketta ei toteuteta. Yva-selostuksessa aiotaan tarkastella tuulivoimala-alueen vaihtoehtojen lisäksi pienemmällä voimalamäärällä toteutettua vaihtoehtoa, joka muodostetaan maastonselvitysten, olemassa olevien ympäristötietojen ja kaavaluonnoksesta ja yva-selostuksesta (ilmeisesti yva-suunnitelmasta) saadun palautteen perusteella.

Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että hankkeella on vaihtoehtoja, joissa tuulivoimaloiden määrä on pienempi. Voimaloiden sijoittelussa tulee ottaa paremmin huomioon suuren uhanalaisen petolinnun reviiri Metsähallituksen lausunnon mukaisesti. Yva-selostuksessa tulee esittää vaihtoehdot tarkemmin ja eri vaikutustyyppit huomioon ottaen tarkastella tarvittaessa useampia vaihtoehtoja tuulivoimaloiden määrästä. Vaihtoehtojen kuvauksiin tulee panostaa ja selkeästi perustella, mihin vaihtoehtojen rajaus ja voimalasijainnit perustuvat. Vaihtoehtojen muodostamisessa tulee ottaa huomioon luonnonolosuhteiden, kuten

ympäristöarvojen säilyttämisen lisäksi mielipiteissä selkeästi esille tuotu haitallisten maisema- ja meluvaikutusten välttämisen mahdollisuus. Hankkeen toteuttamatta jättämisen (ve 0) vaikutukset tulee myös kuvata yva-selostuksessa.

Yhteysviranomaisen toteaa, että nollavaihtoehto mahdollistaa perusvertailutilanteen.

Tuulivoimala-alueen vaihtoehtojen muodostamisessa tulee ottaa huomioon Tornator Oy:n ja Neova Oy:n lausunnoissaan esille tuomat tuulivoimahankeaikomukset siten, että Martimon tuulivoimahanke on mahdollista toteuttaa.

Yva-suunnitelmassa on esitetty sähkönsiirrolle kaksi ilmansuuntaa ja molemmissa on vaihtoehdot olemassa olevan voimajohdon jommallekummalle puolelle. Sähkönsiirron vaihtoehtoja tulee tarkentaa yva-selostukseen edellä todetulla tavalla. Lisäksi tulee tuoda esille sähkönsiirtovaihtoehtoihin vaikuttavia taustatekijöitä sekä ottaa soveltuvin osin mielipiteissä esitetyt seikat huomioon.

Yva-suunnitelmassa on mainittu vaikutusten vertailumenetelmäksi ns. erittelevä menetelmä. Eri vaikutustyyppien arvioituja vaikutuksia tarkastellaan ja eritellään kullekin vaikutustyyppille ominaisimmalla tavalla. Eri vaikutustyyppien arvioituja vaikutuksia ei pyritä yhteismitallistamaan eli summaamaan yhteen. Erittelevän arvioinnin myötä ei välttämättä löydy yhtä parasta toteutusvaihtoehtoa vaan eri vaihtoehdoilla voidaan todeta olevan sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia. Vaikutusten arvioinnin tavoitteena onkin etsiä toteutusratkaisuja, joissa pyritään yhdistämään eri vaihtoehtojen parhaimmat puolet. Yhteysviranomaisen kannattaa erittelevien menetelmien käyttöä. Yva-selostuksessa tulee selkeästi esittää vertailumenetelmä ja sen tulokset.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin

Yva-suunnitelmassa on kuvattu hankkeen liittymistä muihin hankkeisiin ja lueteltu muita hankkeita. Muista hankkeista on tunnistettu lähistölle sijoittuvat tuulivoimalahankkeet, Keskiaavan turvetuotantoalue sekä Fingrid Oyj:n voimajohtohankkeita. Yhteysviranomaisen katsoo, että muita hankkeita on tunnistettu riittävästi. Martimon tuulivoimahankeeseen ei voida katsoa liittyvän sellaisiin kaivoshankkeisiin, joiden suunnittelu on hyvin alkuvaiheessa.

Mielipiteissä ja lausunnoissa tuli esille uusia, kehitysvaiheessa olevia tuulivoimahankeita. Tilannetta tulee seurata ja yva-selostuksessa nämä hankkeet tulee ottaa huomioon, mikäli ne etenevät.

Yva-suunnitelmasta ei ilmene, miten yhteisvaikutusten tarkastelua aiotaan tehdä. Yva-selostuksessa on kuvattava, millä tavoin (menetelmillä) yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa on arvioitu. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa ovat todennäköisesti merkittäviä ja arviointi tulee tehdä erityisellä huolella.

Yhteysviranomaisen kannustaa hankkeesta vastaavaa suunnittelemaan sähkönsiirtoa yhteisissä voimajohdoissa muiden hankkeiden kanssa.

Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Kaavoitus

Tuulivoimaloiden rakentaminen edellyttää tuulivoimayleiskaavan laatimista. Tuulivoimayleiskaavoitus on vireillä tuulivoimaloiden alueella. Yleiskaavoja ei ole esitetty laadittavaksi voimajohdon alueelle. Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan, kun kaava laaditaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 3 §:ssä tarkoitetun hankkeen toteuttamiseksi, hankkeen ympäristövaikutukset voidaan arvioida yva-menettelyn sijaan kaavoituksen yhteydessä. Yleiskaava laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain 77 a §:n mukaisena, jolloin sitä voidaan suoraan käyttää rakennusluvan myöntämisen perusteena. Martimon hankkeen vaikutukset arvioidaan yleiskaavoituksessa yva-menettelyn sijaan.

Hankealueen kaavatilanne on kuvattu yva-suunnitelmassa asianmukaisesti. MRL 32 §:n mukaisesti maakuntakaava on ohjeena laadittaessa yleiskaavaa. Hankealue ei sisälly maakuntakaavassa osoitetuille tuulivoimaloiden alueille. Maakuntakaavan mukaiset tuulivoimatuotannon suunnitteluun soveltuvat alueet on osoitettu hankealueen itäpuolelle ja länsipuolelle. Länsi-Lapin maakuntakaavassa hankealueelle on osoitettu maa- ja metsätalousvaltainen alue (M), turpeenottoalueita (eot) ja turvetuotannon suunnitteluun soveltuva alue (eot). Osin hankealueen itäosaan ulottuu arvokas harjualue tai muu geologinen muodostuma (ge). Hankealueen kautta on osoitettu itä-länsisuuntainen voimajohto (z) ja suunnitelmassa on myös tunnistettu Petäjäsken sähkösärmälle johtavan voimajohtoreitin sijoittuminen Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavassa, joka on hyväksytty 16.5.2022. Yhteysviranomaisen toteaa, että yleiskaavaa laadittaessa on maakuntakaava otettava huomioon (MRL 39 §) ja suhde maakuntakaavan ratkaisuihin tulee arvioida. Yhteysviranomaisen toteaa, että kunta ei voi hyväksyä

maakuntakaavan vastaista yleiskaavaa ja kehottaa ottamaan tämän huomioon suunnittelussa.

Hankealueella on voimassa Tornion yleiskaava 2021, jota hankealueen osalta ollaan tuulivoimayleiskaavalla muuttamassa. Yleiskaavassa hankealue on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaisena alueena (M). Hankealueelle ja sen lähistölle osoitetut yleiskaavamerkinnot on eritelty yva-suunnitelmassa.

Tuulivoimayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on tunnistettu osalliset sekä viranomaisneuvottelun tarve. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että kaavoitusta koskeva ensimmäinen viranomaisneuvottelu on pidettävä ennen kaavan valmisteluaineiston nähtävillä pitoa. Ajankohta sovitaan ennakkoon kunnan aloitteesta ely-keskuksen kanssa. Tarvittaessa pidettävä toinen viranomaisneuvottelu järjestetään kaavaehdotuksen nähtävillä oltua. Tarvittaessa voidaan myös järjestää erillisiä kaavaneuvotteluja ely-keskuksen kanssa ja kaavaneuvotteluun voidaan kutsua tarpeen mukaan myös muita tarpeellisia tahoja.

Luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi

Arviointisuunnitelmassa on esitetty laadittavaksi luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi Kilsiaapa-Rimpivuoman Natura-alueelle, joka sijoittuu yli 11 km etäisyydelle hankealueesta. Luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi tulee laatia, mikäli objektiivisten seikkojen perusteella ei ole poissuljettua, että hanke vaikuttaa kyseiseen alueeseen merkittävästi joko erikseen tai yhdessä muiden suunnitelmien tai hankkeiden kanssa.

Yva-suunnitelman perusteella voimajohtovaihtoehto sijoittuu Kivimaan lehtojen Natura-alueen päälle. Kyseessä oleva Natura-alue on kooltaan pienialainen ja alueelta ja sen välittömästä lähiympäristöstä on useita havaintoja kahdesta salassa pidettävästä uhanalaisesta lajista, jotka ovat myös kyseisen Natura-alueen suojeluperusteena. Tätä ei ole kuitenkaan tunnistettu kohteeksi, johon hankkeen toteuttamisesta voisi kohdistua vaikutuksia. Yhteysviranomaisen katsoo Metsähallituksen tavoin, että Kivimaan lehtojen Natura-alueelle tulee laatia luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi. Arvioinnin lähtökohtana tulee olla ajantasaiset ja tarkat laji- ja luontotyyppitiedot. Ilman ajantasaisiin tietoihin perustuvaa arviointia ei voida pitää asianmukaisena. Suojeluperusteena olevien lajien osalta tulee ottaa huomioon Metsähallituksen lausunto. Arvioinnissa on otettava huomioon voimajohdon rakentamisen vaikutukset sekä mahdolliset lieventävät toimenpiteet, joilla vaikutuksia voitaisiin vähentää. Laaditun arvioinnin

perusteella on varmistuttava, aiheutuuko suojelun perusteena oleville luonnonarvoille merkittävästi heikentäviä vaikutuksia.

Hankkeessa tulee myös selvittää, onko voimajohtovaihtoehdoista mahdollista kohdistua vaikutuksia Pisavaaran sekä Karhuaapa-Heinijänkä-Kokonrämeen Natura-alueiden suojeluperusteisiin.

Luonnonsuojelulain 65.4 §:n mukaan sovellettaessa hankkeeseen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 3 luvussa tarkoitettua arviointimenettelyä, Natura-arviointi tehdään tapauksen mukaan yva-menettelyn yhteydessä. Yhteysviranomaisen on tällöin sisällytettävä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja luonnonsuojelun alueen haltijan lausunnot perusteltuun päätelmään.

MRL 9.3 §:n mukaan, kun kaava laaditaan yva-lain 3 §:ssä tarkoitetun hankkeen toteuttamiseksi, hankkeen ympäristövaikutukset voidaan arvioida yva-menettelyn sijaan kaavoituksen yhteydessä. Yhteysviranomaisen toteaa, että luonnonsuojelulaissa, yva-laissa tai maankäyttö- ja rakennuslaissa ei ole säännöstä Natura-arvioinnin tekemiselle kaavoituksen yhteydessä silloin, kun vaikutukset arvioidaan yva-menettelyn sijaan kaavoitusmenettelyssä. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan ottaen huomioon menettelyiden yhdistämisen tarkoitus sujuvoittaa menettelyitä, yva-direktiivin edellytys arviointien yhtenäistämisestä, yva-lain mukaiset määräajat, yhteysviranomaisen rooli ja velvollisuus antaa perusteltu päätelmä sekä kaavoituksen vaiheet perustellun päätelmän antamisen jälkeen, yhteysviranomaisen katsoo, että Natura-arviointi voidaan tehdä tässä tapauksessa myös kaavoitusmenettelyn yhteydessä siten, että Tornion kaupunki pyytää Natura-arvioinnista säädetyt lausunnot yva-lain määräajoissa ja toimittaa ne viipymättä yhteysviranomaiselle, joka sisällyttää lausunnot perusteltuun päätelmään.

Poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu

Poronhoitolain 53 §:ssä on säädetty neuvottelemaan valtion maiden käytön/vaikutuksen osalta valtion viranomaisten ja paliskunnan kanssa. Yva-hankkeiden yhteydessä on ollut laajalti käytössä poronhoitolain 53 §:n kaltainen neuvottelu silloin, kun kyseessä on selkeästi paliskunnan poronhoitoon vaikuttava hanke, mutta maanomistus on ollut yksityistä. Paliskuntain yhdistyksen lausunnossa on tuotu esille tarve neuvotteluille ja todettu, että hyvä neuvottelukäytäntö tarkoittaa sitä, että neuvottelut aloitetaan riittävän aikaisessa vaiheessa ja että neuvotteluiden lähtökohtana on todellinen mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Yhteysviranomaisen

suosittelee, että hankkeesta vastaava neuvottelee paliskuntien kanssa maanomistuksesta riippuen joko virallisesti tai epävirallisesti. Tornio ei ole poronhoitoaluetta, eikä poronhoitolaki sitä näin ollen koske, mutta sähkönsiirto ulottuu poronhoitoalueelle. Neuvotteluihin tulisi ottaa mukaan kaikki hankkeen vaikutusalueella olevat paliskunnat ja neuvotella poronhoitoon kohdistuvista vaikutuksista ja haittojen lieventämisestä.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet eivät ole suunnittelua, vaan tavoitteita. Olennaista on tunnistaa, mitkä tavoitteet koskevat nimenomaan tätä hanketta ja esittää, miten tavoitteita edistetään. Valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista on tunnistettu hanketta koskeviksi tavoitteiksi otsikkotasolla terveellinen ja turvallinen elinympäristö, elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat ja uusiutumiskykyinen energiahuolto.

Terveellinen ja turvallinen ympäristö -pääkohdan osalta on varsinaisten tavoitteiden osalta tunnistettu oikein melusta aiheutuvien ympäristö- ja terveyshaittojen ehkäiseminen. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tämä toteutuu hankkeessa lähinnä jättämällä riittävät suojaetäisyydet asutukseen.

Yhteysviranomaisen käsityksen mukaan tulvariskien hallintaa koskeva tavoite ei kohdistu kyseessä olevaan hankkeeseen, vaikka tavoitteet sään ääri-ilmiöiden ja ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautumisesta muutoin kohdistuvatkin tähän hankkeeseen. Sen sijaan yhteysviranomaisen katsoo, että myös tavoite riittävän etäisyyden jättämisestä haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille, tai riskien hallitsemisesta muulla tavoin, koskee monelta osin tätä hanketta.

Elinvoimaista luonto- ja kulttuuriympäristöä sekä luonnonvaroja koskevien tavoitteiden edistäminen on hankkeen kannalta ensiarvoista. Hankkeessa tulee varmistaa, että tuulivoimaloiden ja voimajohdon rakentaminen ja alueiden käyttäminen edistävät tavoitteita valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta, luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymisestä, virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä huolehtimisesta, luonnonvarojen kestävästä hyödyntämisestä, sekä maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien alueiden säilymisestä. Saamelaiskulttuuriin ja siihen liittyvien elinkeinojen säilyttämistä koskeva tavoite ei koske tätä hanketta.

Toimivia yhdyskuntia ja kestäväää liikkumista tai tehokasta liikennejärjestelmää koskevia tavoitteita ei yva-suunnitelmassa ole tunnistettu tätä hanketta koskeviksi. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan ja lausuntopalautteenkin perusteella myös tavoite valtakunnallisesti merkittävien viestintäyhteyksien jatkuvuudesta ja kehittämismahdollisuuksien turvaamisesta liittyy tähän hankkeeseen. Lisäksi hankkeella voidaan jokseenkin ajatella tuettavan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä sekä luoda edellytyksiä elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiselle sekä vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle.

Valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista hankkeessa toteutuvat parhaiten uusiutumiskykyistä energiahuoltoa koskevat tavoitteet. Suomen ilmasto- ja energiapolitiikan mukaisesti uusiutuvan energian osuutta nostetaan, minkä vuoksi varaudutaan mm. tuulivoimapotentialin laajamittaiseen hyödyntämiseen. Tuulivoimatuotannon lisääminen edellyttää tuulivoimarakentamisen sovittamista ympäröivään maankäyttöön ja haitallisten vaikutusten asianmukaista huomioon ottamista. Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa on esitetty, että tuulivoimarakentamisen tulisi suuntautua isompiin hankekokoihin. Martimon tuulivoimahankkeen vuosittaiseksi sähköntuotannoksi arvioidaan noin 1850-2900 GWh. Martimon kokoluokkaa voisi tuoda paremmin esille vertaamalla tuotantoa tarkemmin kansallisiin ja kansainvälisiin sitoumuksiin ja tavoitteisiin. Hankkeen tavoitteet ja merkitys koko Suomen tuulivoimatuotannon ja sähkönkulutuksen osalta tulisivat näin paremmin esille.

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 § 2 mom. mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Yva-selostuksessa on esitettävä, miten hanke edistää valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Valtioneuvoston päätöksessä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista kirjattujen tavoitteiden taustaan ja tarpeeseen on hyvä tutustua.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat ja luvat sekä niihin rinnastettavat päätökset on melko kattavasti tunnistettu yva-suunnitelmassa. Yhteysviranomaisen katsoo, että yva-selostuksessa tulee esittää täydennetyt ja korjatut tiedot suunnitelmista, luvista ja niihin rinnastettavista päätöksistä.

Useissa mielipiteissä ja lausunnoissa on vaadittu hankkeen ympäristöluvittamista. Ympäristölupa voi olla tarpeen, jos hankkeesta aiheutuu eräistä naapuruussuhteista

annetussa laissa (26/1920) tarkoitettua kohtuutonta rasisusta esimerkiksi melua tai välkettä. Ympäristöluvan osalta toimivaltainen viranomainen on lähtökohtaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, mutta ympäristönsuojelulain 34 § mukaisissa tapauksissa toimivaltainen viranomainen on valtion ympäristölupaviranomainen. Yhteysviranomainen toteaa, että Lapin aluehallintovirastossa ei käsitellä ympäristö- ja vesilupa-asioita. Lupaviranomainen näissä tapauksissa on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto. Yva-suunnitelmassa on tunnistettu, että hankkeen toteuttaminen mahdollisesti edellyttää tarvetta ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaiselle luvulle. Yhteysviranomainen katsoo, että hanke tulee lähtökohtaisesti suunnitella siten, ettei ympäristöluvulle tulisi tarvetta. Tällöin hanke olisi sellainen, ettei hankkeesta aiheutuvat päästöt aiheuta häiriötä alueen asukkaille.

Hankealueella on todettu olevan lähteitä. Yva-suunnitelmassa on tunnistettu, että luonnontilaisen lähteen luonnontilan vaarantaminen on vesilailla (VL 2 luku 11 §) kielletty, ja että vaarantamiskiellosta voidaan joutua hakemaan poikkeamista aluehallintovirastolta. Yhteysviranomainen täsmentää, että toisin kuin yva-suunnitelmassa (kappale 4.10.2. ja taulukko 4-2) esitetään, poikkeamista (ja muita vesilain mukaisia vesitalouslupia) ei haeta Lapin aluehallintovirastolta vaan Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta. Yhteysviranomaisen korostaa, että vaikutusten arvioinnissa tulee tunnistaa, milloin toimenpiteet ovat luonteeltaan sellaisia, että poikkeamista lähteen vaarantamiskiellosta on tarpeen hakea.

Muinaismuistolain 11 §:n kajoamisluvissa toimivaltainen viranomainen on Museovirasto, toisin kuin yva-suunnitelmassa on todettu. Yva-suunnitelmassa tarkoitettu muinaismuistolain poikkeamislupa tulisi olla "muinaismuistolain mukainen kajoamislupa".

Yva-suunnitelmassa on käsitelty tiealueen liittymäluvan myöntämistä ja lupaa kaapeleiden ja johtojen sijoittamisesta tiealueelle. Mm. työluvut tiealueella työskentelyyn, liittymäluvat, luvat maantien suoja-alueelle rakentamiseen sekä luvat kaapeleiden, johtojen ja putkien sijoittamiseen tiealueelle myöntää Pirkanmaan ely-keskus. Taulukossa 4–2 on virheellisesti esitetty, että liittymäluvan ja luvan kaapeleiden ja johtojen sijoittamiseen maantielle myöntäisi Lapin ely-keskus.

Tuulivoimaloiden erikoiskuljetusten osalta on tunnistettu luvan tarve.

Erikoiskuljetuksissa tiestön kantavuus voi rajoittaa erikoiskuljetusten suorittamista ja huonokuntoisimmilla teillä kuljetukset ovat mahdollisia vain heinäkuussa tai talvella tiestön ollessa jäässä. Kuljetusreittiä suunniteltaessa tulee ottaa huomioon

erikoiskuljetuksen tilan tarve ja maanteiden, siltojen ja rumpujen kantokyky. Erikoiskuljetusluvan hakemiseen Pirkanmaan ely-keskuksesta tulee varata riittävästi aikaa.

Tasoristeyksien osalta tienpitäjän on haettava lisääntyvään tai muuttuvaan käyttöön oikeuttava Väyläviraston lupa. Väyläviraston kanssa on sovittava mahdollisista tasoristeyksien vahvistamisista ja leventämisistä. Voimajohdon rakentaminen rautatiealueella vaatii lunastusluvan sekä Väyläviraston sopimuksen rautatiealueella työskentelystä.

Maanteillä voimajohdon osalta tulee noudattaa liikennejärjestelmistä ja maanteistä annettua lakia (503/2015) sekä Väyläviraston ja Liikenneviraston ohjeita. Maanteitä koskeva laki on nimeltään Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä.

Tuulivoimalat sijoittuvat lentoliikenteen korkeusrajoitusalueelle 426 mpy. Yhteysviranomaisen toteaa, että ilmailulle vaaraa aiheuttavan rakennelman rakentamiseen tarvitaan ilmailulain 158 §:ssä tarkoitettu lentoestelupa. Lentoestelupaa haetaan Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta.

Arviointisuunnitelmassa kerrotaan lentoestevaloista ja tutkaohjausjärjestelmän poikkeuslupamahdollisuudesta. Arviointisuunnitelmasta ei kuitenkaan selviä, aiotaanko hankkeessa neuvotella tutkaohjausjärjestelmän mahdollisuudesta. Arviointisuunnitelman mukaan hankkeessa pyritään suosimaan punaisia valoja yöaikaan. Yva-selostuksessa tulee esittää, haetaanko lentoestevaloille ja tutkaohjausjärjestelmälle poikkeuslupaa.

Arviointisuunnitelmassa mainitaan, että maa-ainesten ottamiselle vaaditaan erilliset luvat. Tämä puuttuu tarpeellisten lupien listalta. Lisäksi on otettava huomioon, että maa-aineksia ei saa läjittää maa-ainesten ottoalueille ilman ympäristönsuojeluviranomaisen lupaa. Maankaatopaikat puolestaan edellyttävät ympäristöluvan. Ylijäämämaita voidaan käyttää maarakentamisessa ilmoituksella ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Natura-arvioinnin lisäksi muut luonnonsuojelulain mukaiset lupamenettelyt voivat olla tarpeen. Yva-arvioinnissa tulee tunnistaa toimivaltaiset viranomaiset.

Voimajohtoalueelle tai sen läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridistä erillinen risteämäläusunto. Risteämäläusunto tulee pyytää, vaikka suunnitelma olisi osoitettu kaavassa.

Ympäristön nykytila, arvioitavat ympäristövaikutukset ja menetelmät

Maankäyttö ja yhdyskuntarakenne

Arviointisuunnitelmassa on kuvattu hankealueen kaavoitustilanne.

Arviointisuunnitelman mukaan maankäyttöön ja yhdyskuntarakenteeseen kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa käytetään peruskartta-aineistoa, kaavoja ja muita maankäytön suunnitelmia sekä ympäristöhallinnon ja Maanmittauslaitoksen paikkatietoaineistoja. Vaikutuksia tutkitaan mm. maankäytön pinta-alojen muutosten kautta. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että maankäytön pinta-alojen muutoksen lisäksi tulee ottaa huomioon kunkin kohteen (maa-alan) arvot ja harvinaisuus.

Yva-suunnitelmassa todetaan, että hankkeeseen kuuluvat tuulivoimaloiden rakentamisen lisäksi mittavat infrastruktuurityöt. Tuulivoimahanke vaikuttaa muiden hankkeiden suunnitteluun ja yhteiskunnan yleiseen infrastruktuuriin. Eri tuulivoimahankkeiden muodostama kokonaisuus muuttaa alueen maankäyttöä laaja-alaisesti. Yhteysviranomaisen katsoo, että laaja-alaisen maankäytön muutoksen takia arvioinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota vaikutusten alueelliseen laajuuteen ja yhteisvaikutuksiin muiden hankkeiden kanssa.

Luonnonvarojen hyödyntäminen

Luonnonvaroiksi on tunnistettu aineettomia ja aineellisia luonnonvaroja (uusiutuvat ja uusiutumattomat). Hankkeen aiheuttamat luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvät vaikutukset muodostuvat lähinnä hankealueen metsäalueiden pinta-alojen ja luonteen muutoksista. Maa-ainesten osalta hankkeen vaikutukset arvioidaan mahdollisiin lähialueiden maa-ainesten ottoalueisiin ja maa-ainesten ottoon varattuihin alueisiin, mutta ei oteta kantaa siihen, mistä maa-ainekset hankealueelle tuodaan. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen laajuuden takia tarvittavien maa-ainesten määrä on suuri. Yva-selostuksessa on esitettävä arvio tarvittavien ainesten määrästä ja laadusta eri vaihtoehtoisissa. Lisäksi tulee arvioida tarvittavien ainesten saatavuus, koska vain näin voidaan arvioida, mihin vaikutukset ottoalueilla kohdistuvat. Lisäksi on otettava huomioon mm. maa-ainesten kuljetusten liikennevaikutus.

Ilmasto ja ilmanlaatu

Yhteysviranomaisen katsoo, että ilmasto ja ilmanlaatu on hyvä käsitellä erillisissä kappaleissa, koska ilmastovaikutukset ovat laaja-alaisia ja ilmanlaatu paikallista.

Ilmanlaadun osalta on tunnistettu riittävästi arvioitavaksi aiottuja vaikutuksia: pölyäminen ja koneiden ja kuljetusten päästöt.

Ilmastovaikutusten arvioinnissa on tunnistettu tuulivoimahankkeen elinkaaren aikaiset suorat ilmastovaikutukset, kuten rakentamisaikaiset päästöt, vaikutukset kasvillisuuden hiilinieluihin ja -varastoihin, käytön aikaiset vaikutukset sekä käytöstä poistoon liittyvät vaikutukset. Tästä elinkaaresta puuttuvat kuitenkin raaka-aineiden hankinta ja osien valmistus sekä kuljetus, jotka tulee huomioida osana elinkaarta.

Ilmastovaikutusten osalta laskennan tuloksia verrataan kansallisiin ja alueellisiin päästöihin sekä peilataan ilmastotavoitteisiin. Yhteysviranomaisen pitää lähestymistapaa asiallisena - globaalien vaikutusten arviointi ei antaisi oikeanlaista kuvaa halutulla tarkastelutasolla. Hankkeen vaikuttavuutta tulee arvioida kansallisten tavoitteiden lisäksi alueellisten ja paikallisten ilmastotavoitteiden valossa.

Yva-suunnitelman mukaan vaikutukset alueen hiilinieluihin ja -varastoihin arvioidaan laskentamenetelmällä, joka perustuu puuston määrään ja kasvukertoimiin. Rakentamisen aikaisten päästöjen arvioinnissa noudatetaan elinkaariarvioinnin standardeja, ja lähtötietoina käytetään suunnitteluvaiheessa saatavilla olevia määrätietoja, joita täydennetään kirjallisuusarvoilla. Käytönaikaisten päästöjen arvioinnissa verrataan eri tuotantomuotojen päästöarvoja, ottaen huomioon kansalliset skenaariot sähkön tuotantorakenteen kehityksestä. Käytöstä poiston vaikutusarviointi muodostetaan huomioimalla nykyiset kierrätysmenetelmät.

Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen ilmastovaikutusten arviointisuunnitelma on esitetty melko niukasti ja sen kattavuutta on vaikea arvioida tässä vaiheessa. Esitetty arviointimenetelmä vaikuttaa kuitenkin oikeansuuntaiselta.

Yhteysviranomaisen pitää perusteltuna, että käytönaikainen laskentamenetelmä perustuu tulevaan tuotantorakenteen skenaarioihin. Tuulivoimalla tuotetun energian voidaan olettaa korvaavan muuta sähköntuotantoa sähkömarkkinoilla.

Lopullinen arvio tuulivoimala-alueen päästökertoimista tulee ilmoittaa g CO₂/kWh ottaen huomioon hankkeen koko elinkaari. Sama arvio tulee tehdä sähkönsiirron osalta. Hankevaihtoehtojen välillä tulee tehdä vertailua. Arviointiselostuksessa tulee esittää hankkeen ilmastovaikutusten laskentamenetelmät yksityiskohtaisesti ja käytetyt tietolähteet.

Tuulivoimaloiden ja voimajohdon rakentamisen lisäksi arviointiselostuksessa tulee tarkastella teiden, työskentely- ja varastointialueiden sekä sisäisen sähköverkon ja sähköasemien ilmastovaikutuksia.

Yhteysviranomaisen muistuttaa, että vaikka ilmastovaikutukset tuulivoiman osalta ovat lähtökohtaisesti kokonaisuutena arvioiden myönteisiä, on ilmastovaikutusten arvioinnissa tärkeitä tunnistaa ja kiinnittää huomiota myös hankkeen ilmastolle haitallisiin vaikutuksiin, jotta vaikutuksia voidaan pyrkiä minimoimaan. Tunnistamalla hankkeeseen liittyvät haitalliset ilmastovaikutukset voidaan esimerkiksi eri toteuttamisvaihtoehtoja punnittaessa painoarvoa antaa myös vaihtoehtojen ilmastovaikutuksille. Tällaista punnintaa voi liittyä esimerkiksi maankäytön suunnitteluun.

Yva-suunnitelmassa ei ole esitetty arvioitavaksi ilmastonmuutokseen sopeutumista. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että ilmastonmuutoksen hillinnän lisäksi sopeutuminen otetaan huomioon yva-selostuksessa. Arvioinnissa tulee pyrkiä tunnistamaan ilmastonmuutoksesta hankkeelle mahdollisesti aiheutuvia riskejä ja keinoja niiden vähentämiseksi. Riskinä voi olla mm. sään ääri-ilmiöiden lisääntyminen, millä voi olla vaikutusta tuulivoimaloiden toimintaan.

Melu- ja valovaikutukset

Melun ja välkkeen mallinnusmenetelmät ovat yva-suunnitelmassa asianmukaiset. Myös tuulivoimaloiden tuottamat matalataajuiset äänet (20-200 Hz) mallinnetaan. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että mallinuksissa on mukana "worst case scenario" eli mallinnus ilman puustoa. Mallinnusraportissa tai vaikutusten arvioinnissa tulee tuoda esille, miten alueen korkeusvaihtelut tai vesiala vaikuttavat tuloksiin. Arviointisuunnitelman mukaan voimaloiden melua ja välkettä tarkastellaan 2-3 km etäisyysvyöhykkeeltä tuulivoimaloista. Yhteysviranomaisen edellyttää vaikutusten arviointia vähintään viiden kilometrin etäisyydeltä.

Yva-suunnitelmassa todetaan, että melumallinnuksessa käytettävien tuulivoimaloiden ominaisuustietoina käytetään alueelle suunnitellun voimalatyypin ominaisuustietoja, mikäli tiedot ovat saatavilla. Mikäli tarkat tyyppitiedot eivät ole saatavilla, käytetyt lähtötiedot ja mallinnusperusteet kuvataan erityisen tarkasti ja arvioinnissa korostetaan varovaisuusperiaatetta sanktioarvoa tarvittaessa kasvattamalla. Yhteysviranomaisen kehottaa käyttämään sellaisen voimalatyypin lähtötietoja, joka todennäköisesti valitaan tai tästä suuremman lähtömelutason omaavaa voimalatyyppiä. Tällöin melumallinnus on kattava eikä sitä todennäköisesti

tarvitse uusia voimalatyypin vaihtuessa. Melu- ja välkemallinnuksessa tulee ilmoittaa mallinnuksessa käytettyjen tuulivoimaloiden lähtömelutaso.

Tuulivoimahankkeiden suunnitelmissa on yleisesti vakiintunut kaksi kilometriä etäisyydeksi tuulivoimaloiden ja vakituisen tai vapaa-ajan asutuksen välillä. Melu- ja välkemallinnusten perusteella ohjearvot eivät välttämättä ylitä lyhyemmälläkään etäisyydellä. Yhteysviranomaisen pitää kuitenkin hyvänä käytäntönä ja varovaisuusperiaatteen mukaisena kahden kilometrin etäisyyttä asutuksen ja tuulivoimaloiden välillä. Tuulivoimaloiden aiheuttamia melu- tai väлкеhaittoja on vaikea korjata toiminnan aloittamisen jälkeen ja lyhyempi etäisyys voisi johtaa ympäristöluvan tarpeeseen sekä toiminnan rajoittamiseen. Yhteysviranomaisen kehottaa harkitsemaan pidempääkin etäisyyttä asutukseen kuin kaksi kilometriä tuulivoimaloiden suuren koon vuoksi. Yva-selostuksessa tulee selkeästi ilmoittaa tuulivoimaloiden etäisyys vakituiseen asutukseen ja vapaa-ajan asuntoihin ja esittää melumallinnustulokset riittävän tarkalla karttapohjalla, joista selviää alueen asuin- ja vapaa-ajan rakennusten sijainnit.

Lentoestevalojen näkyvyysarvioinnissa tulee ottaa huomioon nykyinen pimeä alue ja lentoestevalojen vaikutusalueen laajuus. Pimeäalue tulee tunnistaa ja arvioida hankkeen vaikutusta pimeäalueen esiintymiseen. Tarkastelussa tulee ottaa huomioon havaintopaikan sijainti vaaran laella. Pimeysolosuhteilla voi olla merkitystä matkailulle ja alueen luonnontilaiseen vaikutelmaan. Lentoestevalojen digitaalisessa havainnollistamisessa yhteysviranomaisen suosittelee videota.

Maisema

Arviointisuunnitelmassa on esitetty maisemavaikutusten arvioinnissa käytettävät lähtötiedot ja menetelmät. Arvioinnissa huomioidaan hankkeen koko elinkaari ja tarkastellaan muutoksia maiseman ja kulttuuriympäristön rakenteeseen ja laatuun nykytilaan verrattuna. Maisemavaikutusten arviointiin on tarkoitus sisällyttää lentoestevalojen vaikutukset. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeessa tulee selvittää tutkaohjausjärjestelmän käyttöä maisemahaittojen lieventämiseksi.

Tuulivoimalat ja voimajohto ovat kauas näkyviä elementtejä, jotka muuttavat maisemakuvaa kohtuullisen paljon. Etenkin tuulivoimalat ovat uusina rakenteina silmään pistäviä muuttaessaan luonnonmaiseman rakennetuksi ympäristöksi. Metsänhakuut ja avosualueet vaikuttavat tuulivoimaloiden näkyvyyteen, mikä tulee ottaa huomioon maisemavaikutusten arvioinnissa ja valokuvasovitteiden laatimisessa. Maisemavaikutusten tarkastelualueita tulee tarvittaessa laajentaa

ulottumaan kauemmaksi kuin yva-suunnitelmassa esitetty 30 km tarkastelualue voimaloiden korkeuden takia.

Näkemäalueanalyysin ja havainnekuvien laajuudesta/määristä/suunnista ei ole yva-suunnitelmassa esitetty arvioita. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeella voi olla merkittäviä maisemavaikutuksia. Havainnekuvia tulee laatia kattavasti, etenkin Kätkävaaran suunnasta katsottuna. Havainnekuvia tulee laatia eri vuodenaikoina ja vuorokauden aikoina sekä eri etäisyyksiltä. Havainnollistavaa esitystä tulee olla mahdollista tarkastella myös digitaalisena, esimerkiksi pallopanoraamakuvina. Esitykseen tulee olla helppo pääsy.

Yva-suunnitelmassa on tunnistettu valtakunnalliset arvot eli vaikutusalueelle sijoittuvat valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Vama 2021 -inventoinnin mukaisia alueita tarkastelualueella ovat Eteläisen Tornionlaakson maisemat ja Lohijärvi-Leukumanpään kylämaisemat. Tarkastelualueella on lisäksi huomioitu Aavasaksan maisemat. Maakunnallisesti arvokkaina maisema-alueina tai kulttuuriympäristöinä tuodaan esille Varejoen kylä, Vojakkalan kylä ja Tornionjoen kulttuurimaisema-alue, Arpelan kyläkeskusta, Kemijokivarren vanha asutus sekä Jaatilasaaren kylä. Yhteysviranomaisen katsoo, että myös paikallisesti arvokkaat maisemat ja kyläalueet tulee yva-menettelyssä ottaa huomioon. Sellainen on Martimon kyläalue, joka on Tornion yleiskaavassa osoitettu paikallisesti arvokkaaksi kulttuuriympäristöksi.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa on tarpeen tuoda esille myös Struven ketjun pisteiden etäisyys ja suhde hankealueeseen. Struven ketjun pisteistä Aavasaksa ja Alatornion kirkko ovat statukseltaan maailmanperintökohteita.

Yva-suunnitelmassa on tuotu esille, että maisemavaikutuksien osalta kiinnitetään erityistä huomiota yhteisvaikutusten arviointiin. Yhteysviranomaisen pitää tärkeänä, että maiseman ja kulttuuriympäristön osalta arvioidaan kattavasti myös yhteisvaikutukset eri hankkeiden kanssa.

Yva-suunnitelmassa on ilmoitettu käytettävän useita eri julkaisuja maisemavaikutusten arviointiin, mutta julkaisuista puuttui ympäristöministeriön julkaisu 1/2016 Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa. Yhteysviranomaisen suosittaa hankkeesta vastaavaa tutustumaan myös tähän julkaisuun. Maisemavaikutusten arvioinnissa ja menetelmissä tulee noudattaa em. julkaisun suosituksia. Yva-selostuksessa tulee ilmoittaa mm. havainnekuvilla kameran polttoväli ja etäisyys lähimpiin voimaloihin.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja muinaisjäännökset

Yhteysviranomaisen toteaa, että Martimon tuulivoimalahankkeen ympäristövaikutusten arviointisuunnitelmassa on tuotu esiin hankkeen (tuulivoimalat ja sähkönsiirto) vaikutuspiirissä olevat valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY) ja maakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset kohteet sekä tunnistettu hankkeen aiheuttamia vaikutuksia eri etäisyysvyöhykkeiden mukaisesti edellä mainittuihin kohteisiin. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön on tuotu ympäristövaikutusten arviointisuunnitelmassa esiin riittävällä tavalla. Yhteysviranomaisen toteaa, että hankkeen suunnittelussa on kiinnitettävä myös huomiota keinoihin, joilla haitallisia vaikutuksia valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ja valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin sekä maakunnallisesti merkittäviin kulttuurihistoriallisiin kohteisiin voidaan vähentää tai lieventää.

Arkeologinen inventointi aiotaan tehdä kesällä 2022. Inventoinnin tulee kattaa hankealueen lisäksi kaikki tarkastelussa olevat vaihtoehdot, niiltä osin kuin arkeologista inventointia ei ole Karhakkamaan tuulivoimapuiston inventoinnin yhteydessä inventoitu: Petäjäskoski-Letsi 400 kV voimajohdon pohjois- ja eteläpuoli sekä Keminmaa-Petäjäskoski 400 kV voimajohdon itä- tai länsipuoli, riittävällä etäisyydellä linjasta. Maastoinventoinnissa tulee tarkastaa tuulivoimaloiden paikkojen lisäksi niiden väliset tie-, kaapeli- ja voimajohtolinjaukset sekä kaava-alueella että sähkönsiirtoreitillä olevat muut muinaisjäännöksille potentiaaliset alueet sekä tunnetut muinaisjäännökset.

Mielipiteissä tuli esiin Kivijärven lisäksi Koivuniemen tilan jääkärietappi, jonka kulttuurihistoriallinen arvo ja sijainti tulee selvittää ja tarvittaessa ulottaa vaikutusten arviointi ko. kohteeseen asti.

Maa- ja kallioperä

Yhteysviranomaisen toteaa, että hankealueella sijaitsevat Kaisavaaran (tuu-13-148) ja Sorvasvaaran (tuu-13-147) valtakunnallisesti arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat, sekä Kaisavaaran (kao120135) ja Sorvasvaaran (kao120028) valtakunnallisesti arvokkaat kallioalueet. Lisäksi hankealueella sijaitsee Korttovaaran arvokas harjualue. Arvokkaat harjualueet on inventoitu Lapin pohjavesien suojelun ja kiviaineshuollon yhteensovittamishankkeen (Poski-hanke, 2013-2020) yhteydessä. Sähkönsiirtoreitti ve A kulkee Palojänkän (mor-Y13-053) valtakunnallisesti arvokkaan moreenimuodostuman alueella, ja lisäksi siirtoreitin läheisyyteen

sijoittuvat Sihtuunan (mor-Y13-050) ja Ruuttulammen (mor-Y13-094) valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat sekä Pukinselän valtakunnallisesti arvokas kallioalue. Sähkönsiirtoreitti ve B kulkee Kuusikko-Loanmaan (mor-Y13-052), Iso Teerikummun (mor-Y13-024) ja Korkiamaan (mor-Y13-022) valtakunnallisesti arvokkaiden moreenimuodostumien alueella, ja reitin läheisyyteen sijoittuu lisäksi Honkamaan (mor-Y13-025) valtakunnallisesti arvokas moreenimuodostuma.

Yhteysviranomaisen toteaa, että yva-suunnitelmassa on tunnistettu edellä mainitut valtakunnallisesti arvokkaat geologiset kohteet, ja yva-suunnitelman mukaan maa- ja kallioperään kohdistuvien vaikutusten arviointi tehdään mukaan olemassa olevaan aineistoon perustuen. Yhteysviranomaisen kiinnittää kuitenkin huomiota sekä hankealueelle että sähkönsiirtoreitin varrelle sijoittuvien valtakunnallisesti arvokkaiden geologisten kohteiden suurehkoon määrään, ja toteaa, että edellä mainittujen muodostumien osalta vaikutukset tulee arvioida sekä geologisten arvojen että maiseman osalta. Varsinkin moreenimuodostumat ovat usein melko pieniä ja osin mataliakin, ja ovat siten herkkiä sekä muodostumien geologiaan että maisemaan kohdistuville vaikutuksille. Yva-selostuksessa tulee esittää toimenpiteet, joilla arvokkaihin geologisiin kohteisiin kohdistuvia vaikutuksia voidaan vähentää ja lieventää.

Yhteysviranomaisen kiinnittää huomiota siihen, että hankealueella sekä suunnitelluilla sähkönsiirtoreiteilla on yva-suunnitelman mukaan paikoin kohtalainen tai suuri happamien sulfaattimaiden esiintymistodennäköisyys. Suuren esiintymispotentiaalin alue on hankealueen luoteisosassa. Arvio esiintymistodennäköisyydestä perustuu Geologian tutkimuskeskuksen kartoitustietoihin (Happamat sulfaattimaat -karttapalvelu). Yhteysviranomaisen katsoo, että happamien sulfaattimaiden esiintymistä tulisi selvittää tarkemmin ainakin niillä alueilla, joilla esiintymistodennäköisyys on kohtalainen tai suuri, ja joille kohdistuu rakentamistoimenpiteitä. Yhteysviranomaisen korostaa, että sulfaattimaiden esiintyminen ja vaikutukset tulee huomioida myös hankekokonaisuuteen kuuluvissa varsinaisen hankealueen ulkopuolella toteutettavissa rakentamiskohteissa, liittyen erityisesti uusien teiden rakentamiseen tai olemassa olevan tiestön parantamiseen. Hankkeessa tulee myös laatia toimintamallit sellaisia tilanteita varten, joissa rakentamistoimenpiteiden yhteydessä tavataan happamia sulfaattimaita.

Pohjavedet

Yhteysviranomaisen toteaa, että Korttovaaran (1285114) 2-luokan pohjavesialue sijoittuu osin hankealueen lounaisosaan. Sähkönsiirtoreitin ve A läheisyydessä sijaitsevat Piilolan (1284556) 2E-luokan pohjavesialue ja Poutingin (12699137) 1-luokan pohjavesialue. Sähkönsiirron vaihtoehto B kulkee Taka-Kuoringin (1284544) E-luokan pohjavesialueen ja Pahkamaan (1285106) 1-luokan pohjavesialueen poikki. Lisäksi sähkönsiirtovaihtoehdon B läheisyydessä sijaitsevat Torniokummun 1-luokan (1284552) pohjavesialue ja Teerikummunjänkä (1284548) E-luokan pohjavesialue.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hankkeen keskeisin pohjavesiin kohdistuva vaikutus liittyy voimaloiden ja pylväiden perustusten rakentamiseen, sillä kaivutöiden tekeminen pohjavesialueella voi vaikuttaa pohjaveden laatuun ja määrään. Koska pohjavedenpinta varsinkin muodostuman reunaosissa on yleensä lähempänä maanpintaa, on olemassa vaara, että kaivutöiden yhteydessä vettä johtavat kerrokset kaivetaan auki. Tällöin saattaa aiheutua pohjavesiesiintymän antoisuutta alentavaa pohjaveden purkautumista tai pohjaveden laadun heikkenemistä. Lisäksi pohjaveteen kohdistuvia vaikutuksia voi aiheutua tiestön ja maakaapeliin rakentamisesta. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan pohjaveteen kohdistuvia vaikutuksia voidaan ennaltaehkäistä erityisesti pylväs- ja voimalasijoittelun avulla. Voimaloiden ja pylväiden perustamista pohjavesialueelle ja erityisesti pohjaveden varsinaiselle muodostumisalueelle tulee mahdollisuuksien mukaan välttää.

Luonnontilaiset lähteet

Yhteysviranomaisen toteaa, että karttatarkastelun perusteella sekä tuulivoimapuiston että sähkönsiirtoreitin vaihtoehtojen varrelle sijoittuu useita lähteitä, lähteikköjä, tihkupintoja, lähdepuroja ja noroja (Metsälain mukaiset lähdekohteet -aineisto, Metsäkeskus). Olemassa olevat aineistot eivät kuitenkaan ole kattavia, minkä vuoksi yhteysviranomaisen korostaa maastoinventointien tärkeyttä. Inventointeja tulee suunnata erityisesti niille alueille, joille kohdistuu jonkinlaisia rakentamistoimenpiteitä (muun muassa tiestö, voimalat ja sähkönsiirto). Lähteet tulee inventoida myös suunnitelluilta sähkönsiirtoreiteiltä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää lähteiden vesitalouteen. Alueella on myös potentiaalisesti hurrasammallähteitä. Tarkemmassa suunnittelussa lähteisiin kohdistuvia vaikutuksia voidaan parhaiten vähentää pylvässijoittelun sekä lähteisiin jätettävän suojaetäisyyden avulla.

Vesitalous

Martimon tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointisuunnitelmassa on asianmukaisesti tunnistettu hankkeen vaikutuspiirissä olevat vesistöt ja alustavasti tunnistettu, mitkä tekijät voivat aiheuttaa vaikutuksia alueen vesistöihin.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan vesitalousvaikutuksia voidaan arvioida suunnitelmassa esitetyn mukaisesti.

Yhteysviranomainen muistuttaa, että uuden tiestön osalta ojien ylityksiin tulee suunnitella silta tai riittävän suuri rumpu, jotta vesien virtaus säilyy ennallaan. Uuden tiestön osalta tulee arvioida sekä rakentamisvaiheen vaikutukset että uuden tien vaikutukset alueen vesistöihin pidemmällä ajanjaksolla. Mikäli sähkönsiirtoon suunniteltujen maakaapeliin sijoittamisessa tulee tarvetta vesistön alitukselle, tulee arvioida alittamisen vaikutukset vesistöön.

Luontoselvitykset

Hankkeessa on tunnistettu pääosin oleelliset luontoselvitystarpeet sekä luonnonympäristöön kohdistuvat hankkeesta mahdollisesti aiheutuvat vaikutusmekanismit. Yhteysviranomaisen kuitenkin huomauttaa, että hankkeesta vastaavalla on oltava tiedot hankkeesta todennäköisesti aiheutuvista merkittävistä vaikutuksista (YVAL 2017/252 12 §). Merkittävien vaikutusten arvioimiseksi hankkeesta vastaavan on selvitettävä hankkeen vaikutusalueen nykytilaa riittävällä tavalla, jotta nämä vaikutukset on mahdollista arvioida. Edellä mainittu huomioon ottaen luonnonympäristön nykytilan selvityksissä tulee kiinnittää huomiota siihen, että selvitykset tehdään oikeaan selvitysaikaan, soveltuvilla menetelmillä sekä erityisesti maastokartoitusten ajalliseen riittävyteen huomioiden hankealueen laajuus. Lisäksi huomiota tulee kiinnittää siihen, että selvitysten kartoitusalueet on esitetty asianmukaisesti selvitysraporteissa.

Mikäli voimalapaikat tai voimajohdon reitti muuttuvat oleellisesti hankkeen edetessä siten, etteivät inventoinnit ole ulottuneet uusille sijoituspaikoille, tulee selvityksiä täydentää.

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitykset

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitysten osalta suunnitelmassa ei ole ilmoitettu selvityksiin käytettävää aikaa. Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitysten raportoinneissa tulee ilmaista karttakuvia hyödyntäen, mille alueille

maastokartoitukset ovat kohdentuneet ja kuinka niissä on huomioitu esimerkiksi vain tiettyyn aikaan hyvin havaittavissa olevat arvokkaat lajit (esim. eräät kämmekälajit).

Luonnonsuojeluohjelma-alueet

Noin kilometrin etäisyydellä hankealueesta on soidensuojelun perusohjelmaan kuuluva Hämeenvuoma-Salamalompolonvuoma, joka tullaan meneillään olevan Länsi-Lapin luonnonsuojelualueita koskevan säädösvalmistelun yhteydessä perustamaan luonnonsuojelualueeksi. Alue on Länsi-Lapin maakuntakaavassa merkitty luonnonsuojelualueeksi (si 4078) ja se tulee ottaa huomioon arvioitaessa hankkeen vaikutuksia luonnonsuojelualueisiin.

Linnusto

Yhteysviranomaisen pitää pöllökartoituksiin käytettyä aikaa riittämättömänä alueen laajuuteen nähden. Lisäksi kartoitusmenetelmää on syytä tarkentaa.

Yhteysviranomaisen muistuttaa, että vaikutusten arvioinnin tulee perustua asianmukaisiin nykytilan selvityksiin.

Hankealueen laajuuteen nähden esitetty metsäkanalintujen soidinpaikkaselvityksiin käytetty aika on riittämätön yleispiirteisenkin nykytilan selvittämiseen. Erityisesti metson soidinpaikkojen selvittäminen on suhteellisen työlästä johtuen lintujen arkuudesta sekä lyhyestä havainnointiajankohdasta. Yhteysviranomaisen katsoo, että metsäkanalintuselvitykset ovat osa pesimälinnustonselvityksiä ja siten oleellinen osa arvioitaessa hankkeen vaikutuksia linnustoon.

Varsinaisen pesimälinnustonselvityksen osalta on katsottava, että kartoituksiin varattu aika on riittämätön pesimälinnuston nykytilan selvittämiseksi suhteessa selvitysalueen laajuuteen ja siellä esiintyviin elinympäristöihin. Yhteysviranomaisen katsoo, että laskentoja tulee tehdä niin hankkeen rakentamisalueilla kuin hankealueen sellaisilla alueilla, joita voidaan karttatarkastelun sekä olemassa olevien aineistojen perusteella arvioida linnuston kannalta merkityksellisimmiksi alueiksi, jolloin voidaan saada riittävän kattava kokonaiskuva alueella pesivästä lintulajistosta. Esitetty kahden käyntikerran laskentaan perustuva menetelmä katsotaan riittäväksi antamaan luotettavaa kuvaa alueen eri aikaan pesivistä lintulajeista.

Hankkeen alueelta tai sen läheisyydestä on tehty havaintoja useista petolintulajeista. Suunnitelmassa ei kuitenkaan ole esitetty tehtäväksi erillistä selvitystä alueen petolinnuista. Selvityksiä suunniteltaessa tulee huomioida, että

esimerkiksi varsinaiset pesimälinnustoselvitykset ohjeistetaan tekemään sellaiseen aikaan, joka ei ole lähtökohtaisesti petolintujen havaittavuuden kannalta optimaalinen. Yhteysviranomaisen korostaa, että luotettavan vaikutusarvioinnin pohja määräytyy asianmukaisten arviointiaineistojen perusteella.

Hankkeen alueelle sijoittuu suuren petolinnun reviiri. Aiemmissa suunnitelmissa on esitetty petolintuun kohdistuvien vaikutusten arvioimisen tueksi satelliittiseurantaa. Reviirin välittömään läheisyyteen sijoittuu myös Valkiavaaran tuulivoimahanke, josta tulee yhdessä Martimon hankkeen kanssa kohdistumaan yhteisvaikutuksia. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että satelliittiseuranta on syytä aloittaa hyvissä ajoin, jotta seuranta ehtii tuottaa riittävästi aineistoa vaikutusten arviointia varten.

Suunnitelmassa on todettu, että hankealue ei sijoitu valtakunnallisille päämuuttoreiteille. Ottaen kuitenkin huomioon hankealueen laajuus ja yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden kanssa, on muutonseurantaan esitetty aika riittämätön. Luotettavan, alueen kautta kulkevan lintujen muuttoon liittyvän aineiston hankkimisen perusosa on usein hankkeen alueella ja/tai sen läheisyydessä tehtävä muutonseuranta, sillä riittävän laajaa ja yksityiskohtaista tietoa alueen kautta kulkevasta muutosta on harvemmin valmiiksi saatavilla. Luotettavan muutonseuranta-aineiston kerääminen havainnoista taas on erittäin riippuvainen suotuisista sääolosuhteista sekä lisäksi soveltuvista tarkkailupaikoista, käytetystä havainnointivälineistöstä sekä tarkkailijoiden pätevyydestä. Ajallisesti lyhyt tarkkailu lisää epävarmuutta myös sen osalta, ovatko valikoituneet muutontarkkailupäivät osuneet sellaisiin muuttopäiviin, josta voi tehdä luotettavia johtopäätöksiä alueen kautta kulkevasta lintujen muutosta otannan ollessa hyvin niukka.

Muuttolinnuston selvitysten osalta selvitysraporteissa on esitettävä tarkkailupaikoiden sijoittuminen ja niiden näkemäsektorit. Myös tarkkailupaikkojen näkemäsektorien kattavuus suhteessa hankkeen alueeseen on hyvä tuoda esille. Yhteysviranomaisen suosittelee törmäysmallinnusten hyödyntämistä vaikutusten arvioinnin tukena. Muuttolinnuston osalta korostuvat erityisesti yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden kanssa.

Hankkeen vaikutukset tulee arvioida myös mielipiteissä mainittuun Leväjänkän lintukosteikkoon, mikäli hankkeen vaikutukset ulottuvat kohteeseen.

Linnustovaikutusten osalta yhteysviranomaisen pyytää huomioimaan myös, mitä Metsähallitus on asiasta lausunnossaan todennut.

Muu eläimistö

Muun eläimistön osalta selvitystarpeet on tunnistettu osittain. Viitasammakon osalta maastokartoitusten menetelmäkuvausta tulee tarkentaa. Viitasammakkokartoitukset ovat ajallisesti riittäviä, mikäli hankkeen rakentamisalueita sijoitetaan lähtökohtaisesti muille kuin potentiaalisimpiin viitasammakon elinympäristöihin tai niiden välittömään läheisyyteen.

Lepakoiden osalta suunnitelmassa ei ole esitetty tehtäväksi lepakkoselvitystä, vaan arviointisuunnitelmassa viitataan kansalaishavaintoihin. Suunnitelmassa kuitenkin todetaan, että hankkeen suunnittelussa huomioidaan luontodirektiivin liitteen IV (a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että edellä mainitulla tavalla toimien ei voida saada riittävää varmuutta alueen merkityksestä lepakoille tai alueella mahdollisesti sijaitsevista lisääntymis- ja levähdyspaikoista eikä niitä siten voida ottaa suunnitelmassa luvutulla tavalla huomioon hankkeen suunnittelussa. Yhteysviranomaisen katsoo, että lepakkoselvityksen tekemättä jättäminen tulisi kysymykseen lähinnä siinä tapauksessa, että alueelta olisi jo laadittu hankkeen vaikutusalueen kattava selvitys alueen merkityksestä lepakoille. Lepakot lukeutuvat luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeihin, joiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Lisäksi Suomi on sitoutunut Euroopan lepakoiden suojelusopimukseen, jossa on velvoitteita koskien lepakoiden huomioon ottamista maankäytön suunnittelussa. Koska hanke toteutuessaan muuttaa alueen maankäyttöä, voi siitä kohdistua vaikutuksia myös lepakoihin. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että lepakkoselvityksillä saadaan osaltaan tietoa alueen nykytilasta, jota hyödyntämällä voidaan arvioida hankkeen vaikutuksia ympäristöön. Ilman riittävää tietoa alueen nykytilasta hankkeen vaikutuksia ei voida lepakoihin luotettavasti arvioida. Lepakkoselvitykset tulee toteuttaa Suomen Lepakkotieteellisen yhdistyksen lepakkokartoitusohjetta noudattaen.

Hanke sijoittuu liito-oravan tiedossa olevan levinneisyysalueen ulkopuolelle. Yhteysviranomaisen pitää kuitenkin kannatettavana liito-oravaselvityksiä hankkeen alueella. Kartoitettavat alueet olisi hyvä esittää kartoilla.

Poronhoito

Arviointisuunnitelman mukaan tuulivoimaloiden alue sijoittuu poronhoitoalueen ulkopuolelle ja sähkönsiirto osittain poronhoitoalueelle. Kuvasta 21-1 on vaikea saada selkoa paliskuntien rajojen sijoittumisesta suhteessa hankkeeseen. Ilmeistä

kuitenkin on, että hankkeen sähkönsiirto sijoittuu suurimmaksi osaksi Palojärven paliskunnan alueelle.

Yhteysviranomaisen katsoo, että poronhoitoon kohdistuvat muutokset tulee arvioida Palojärven paliskunnan alueella sekä naapuripaliskunta Lohijärven alueella, joihin vaikutuksia voi kohdistua. Arvioinnissa tulee selvittää hankealueen ja vaikutusalueen merkitys paliskunnan poronhoidolle. Arvioinnissa tulee selvittää hankkeen rakennelmien ja infran ja toimintojen vaikutukset porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön, poronhoitotoimintaan ja porohoidon järjestämiseen. Lisäksi poroille aiheutuvia vahinkoja (liikenne, tippuva jää) tulee selvittää. Lisäksi tulee arvioida hankkeen vaikutuksia porotalouteen sekä sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset alueen poronhoitoon. Vaikutusten arvioinnissa tulee selvittää sekä suorat että välilliset vaikutukset. Vaikutukset tulee arvioida hankkeen koko elinkaaren ajalta.

Yhteysviranomaisen painottaa paliskuntien kanssa tehtävää yhteistyötä ja poronhoitolain 53 §:n mukaisia tai sen kaltaisia neuvotteluita. Poronhoidon selvitykseen ja vaikutusten arviointiin tulee saada ajantasaisia, tarkkoja ja etenkin kokemukseen perustuvia tietoja porojen alueidenkäytöstä ja eri alueiden merkityksestä poronhoidossa. Gps-pantatietoja on hyvä käyttää arvioinnin perusteena, jos niitä on käytettävissä. Poronhoidon selvitykseen osallistuvien pätevyystiedot tulee ilmoittaa yva-selostuksessa.

Palojärven paliskunnan alueella tai läheisyydessä on suunnitteilla useita tuulivoimahankkeita, kaivostoimintaa sekä muita hankkeita. Martimon tuulivoimahankkeen vaikutuksia Palojärven paliskunnan toimintaan ja toimintaedellytyksiin tulee arvioida siten, että otetaan huomioon myös muista hankkeista paliskunnan toimintaan kohdistuva paine. Yhteysviranomaisen katsoo, että yhteisvaikutusten arviointi muiden hankkeiden kanssa on erityisen tärkeää tässä hankkeessa. Yva-selostuksessa tulee esittää arviointi eri hankkeiden yhteisvaikutuksista myös poronhoitoon.

Yva-selostuksessa tulee esittää vaikutusten arvioinnin lisäksi keinoja haitallisten vaikutusten lieventämiseen ja tuloksia poronhoitolain mukaisista tai kaltaisista neuvotteluista paliskuntien kanssa. Yva-selostuksen aikaan tulisi olla valmiina varteenotettava suunnitelma poronhoitorakenteiden muutoksista tai korvauksista sekä muista kompensatioista. Hankkeesta vastaavan tulee osallistua seurantajärjestelyiden suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi

Arviointisuunnitelman mukaan ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin yhteydessä selvitetään hankkeen vaikutuksia ihmisten viihtyvyyteen, elinoloihin ja terveyteen. Arvioinnin aineistona käytetään yleisötilaisuuden aineistoa, lausuntoja, mielipiteitä ja muuta palautetta sekä kirjoituksia mediassa. Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia arvioidaan noin viiden kilometrin etäisyydellä hankealueesta, mikä tuntuu yhteysviranomaisesta melko suppealta vaikutusalueelta. Yhteyshenkilö pitää hyvänä, että hankkeessa toteutetaan asukaskysely. Mediakirjoituksia tulee käyttää aineistona harkiten. Yhteyshenkilö pitää hyvänä, että yva-selostuksessa aiotaan ottaa kantaa hankkeen terveysvaikutuksiin.

Yva-suunnitelman mukaan hankealue ei ole virkistykseen kannalta erityisen merkittävä, eikä hankealueelle kohdistu järjestäytyneitä matkailua tai matkailupalveluja. Annettujen mielipiteiden ja lausuntojen perusteella hankealueella olisi kuitenkin matkailun ja virkistyskäytön kannalta merkitystä. Yhteyshenkilö toteaa, että hankkeen vaikutusalueelle sijoittuu matkailua. Hankealueen ja hankkeen vaikutusalueen merkitys luontomatkailulle ja luontomatkailuyrityksille tulee tunnistaa ja arvioida, mielellään yhteistyössä matkailuyritysten kanssa. Myös Ylitornion matkailuyritysten ja vapaa-ajan kiinteistöjen läheinen sijainti tulee ottaa huomioon.

Arviointiselostuksessa tulee yleispiirteisellä tasolla tunnistaa muutokset sekä hanketta vaikutusalueen kiinteistöjen käyttöön. Selostuksessa tulee tuoda esille, mikäli kiinteistöille aiheutuu merkittäviä taloudellisia vahinkoja hankkeen vuoksi.

Sosiaalisissa vaikutuksissa tulee ottaa huomioon hankealueen erämaisyyden väheneminen ja sen vaikutus metsästyskokemukseen. Mahdollisiin muutoksiin on etsittävä ratkaisuja yhteistyössä paikallisten riistanhoito- ja metsästysseurojen kanssa. Hankealueella ja hankkeen vaikutusalueella toimivien metsästysseurojen toiminta on ollut palautteen perusteella aktiivista. Hankkeen vaikutuksia metsästysseurojen toimintaedellytyksiin tulee arvioida ja mahdollisesti esittää vaikutuksia vähentäviä toimenpiteitä.

Vaikutukset radioviestintään

Tuulivoimalat saattavat aiheuttaa häiriöitä tv- ja matkaviestinverkon toimintaan sekä tutkiin ja radiolinkkeihin. Eri osapuolten tulee tehdä yhteistyötä jo tuulivoimaloiden suunnitteluvaiheessa ja pyrkiä valitsemaan tuulivoimaloiden sijainti niin, ettei häiriöitä radiojärjestelmille aiheudu tai että ne ovat poistettavissa.

Tuulivoimahanikkeesta vastaavan tulee olla yhteydessä kaikkiin tiedossa oleviin

radiojärjestelmien omistajiin lähialueilla. Riittävänä koordinoitietäisyytenä on pidetty noin 30 kilometriä. Radiopaikannusjärjestelmien ja radiolinkkien käyttäjiä sekä teleoperaattoreita tulee aina informoida tuulivoimahankkeesta.

Hankkeesta vastaavan tulee Digita Oy:n lausunnon mukaisesti varautua esittämään suunnitelma tuulivoimaloiden radio-, tv- ja matkaviestinverkon lähetyksille aiheuttamien mahdollisten häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi viimeistään rakennuslupavaiheessa. Suunnitelmassa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoiman rakentamishankkeet. Yhteysviranomaisen muistuttaa, että hankkeesta vastaava on vastuussa mahdollisten häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista. Yva-selostuksessa tulee tunnistaa häiriöiden aiheuttajat ja esittää lieventämiskeinoja.

Vaikutukset liikenteeseen

Yhteysviranomaisen katsoo, että liikennevaikutusten aiottu arviointi on esitetty yva-suunnitelmassa riittävällä tasolla. Liikenteen vaikutusten arviointiin tuo epävarmuutta se, ettei voimaloiden tarkka lukumäärä ole vielä tiedossa.

Taulukossa 2-1 on arvioitu ympäristövaikutusten arvioinnin tarkastelualueen laajuus. Liikennevaikutusten osalta vaikutusalueeksi on arvioitu jakso tuontisatamasta hankealueelle. Yhteysviranomaisen pitää rajausta onnistuneena.

Arviointisuunnitelmassa on otettu huomioon Liikenneviraston Tuulivoimalaohje vuodelta 2012, Sähkö- ja telejohdot ja maantiet -ohje vuodelta 2018 sekä Liikenneviraston 12.10.2018 antama määräys (Liikennevirasto 2018b).

Vaikutukset yleiseen turvallisuuteen ja arvio ympäristöriskeistä

Turvallisuuteen liittyvien vaikutuksien arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös tuulivoimaloiden aiheuttamat mahdolliset häiriöt vaaratiedotteiden saatavuuteen. Tuulivoimalat voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni-tv-vastaanottoon etenkin sijoituessaan lähetyksiaseman ja kiinteistön väliin.

Hankkeen yleistä turvallisuutta arvioidaan tarkistamalla turvaetäisyyksien toteutuminen. Ympäristö- ja turvallisuusriskit sekä häiriötapahtumat tunnistetaan ja arvioidaan niiden todennäköisyyttä. Yva-suunnitelmassa on tunnistettu tuulivoimaloissa käytettävät kemikaalit (öljyt) ja niiden aiheuttamat mahdolliset vaikutukset tai vaikutusmekanismit. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että yva-selostuksessa tulee esittää myös ympäristö- ja turvallisuusriskeihin sekä häiriötapahtumiin varautuminen ja vaikutuksien lieventäminen.

Vaikutukset toiminnan jälkeen

Yva-suunnitelman mukaan tuulivoimaloiden käytöstä poisto tehdään silloisten voimassa olevien viranomaismääräysten mukaisesti. Perustukset ja maakaapelit voidaan purkaa kokonaan tai osittain tai jättää maahan. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaihtoehtoisista käytöstä poistotavoista tulee tehdä vertaileva vaikutusten arviointi.

Tuulivoimalatoiminnan jälkeisiin vaikutuksiin tulee liittää purkusuunnitelma ja selvittää eri tahojen vastuut tämänhetkisen lainsäädännön näkökulmasta (hankkeesta vastaava, maanomistaja, kunta, valtio).

Vaikutusten seuranta

Arviointisuunnitelmassa on esitetty, että arviointiselostukseen laaditaan yleispiirteinen suunnitelma hankkeen vaikutusten seuraamiseksi. Seurantaohjelma keskittyy merkittävien ympäristövaikutusten seurantajärjestelyihin.

Seurantaohjelmassa tulee esittää seurantatietojen raportointimenetelmät ja aikataulut sekä tiedon jakaminen. Yhteysviranomaisen katsoo, että seurantaohjelmassa tulee olla myös poronhoidon vaikutusten seuranta.

Poronhoidon seurantaohjelma tulee tehdä yhteistyössä paliskuntien kanssa.

Osallistumisen järjestäminen

Yhteysviranomaisen kehottaa huolehtimaan laajasta osallistamisesta hankkeessa. Yhteysviranomaisen painottaa, että paikallista tietoa, osaamista ja kokemusta tulee erityisesti hyödyntää vaikutusten arvioinnissa osana osallistavia tiedonhankintamenetelmiä. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä, että keskustelumahdollisuuksia on annettu yleisötilaisuuksien ja seurantaryhmän muodossa. Yleisötilaisuuksiin ja seurantaryhmään on hyvä lähettää suoria kutsuja eri tahoille tavanomaisten tiedonvälityskanavien lisäksi. Asukkaita tulee tiedottaa hankkeen eri vaiheista ja etenemisestä.

Mielipiteitä esitettiin kohtuullisen runsaasti ja yhdellä mielipiteellä oli 50 allekirjoittajaa. Yhteysviranomaisen toteaa, että hanke on saanut etenkin mielipiteissä negatiivista palautetta. Vaikutusten arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota haitallisten sosiaalisten vaikutusten vähentämiseen.

Yhteysviranomaisen korostaa, että yva-selostus ei ole enää mukana kaava-asiakirjoissa perustellun päätelmän antamisen jälkeen. Vaikutusten arviointi

kaavoituksessa yva-menettelyn sijaan ei muuta varsinaisen yva-menettelyn vaiheita siten, että kaavaselostus kaavaehdotusvaiheessa olisi uudempi versio yva-selostuksesta. Kunta vastaa kaavan vaikutusten arvioinnista ja hankkeesta vastaava hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnista. Asiakirjojen erillisuus selkiyttää eri tahojen rooleja ja myös mahdollisen muutoksenhaun vuoksi asiakirjojen tulee olla erillisiä. Kaavan hyväksyminen tehdään maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti, kun taas yva-selostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä liitetään osaksi lupahakemuksia asianomaisen lupalain mukaisesti ja se, jolla muutoin on oikeus hakea lupapäätökseen muutosta valittamalla, voi valituksessa vedota siihen, ettei yva-menettelyä ole suoritettu tai se on suoritettu olennaisilta osiltaan puutteellisesti.

Yhteysviranomaisen tulee antamaan perustellun päätelmän yva-selostuksesta kaavan valmisteluaineiston nähtävillä olon päätyttyä. Tämän jälkeen hankkeen alueidenkäytön järjestämisen suunnittelussa hankkeesta vastaavan ja kunnan tulee ottaa yva-selostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä huomioon.

Arviointisuunnitelman laatijoiden pätevyys

Yva-suunnitelmassa on esitetty hankkeen arviointiin osallistuva työryhmä, jonka asiantuntijoiden koulutustaso ja opiskelusuunta on ilmoitettu. Työryhmän jäsenistä ei voida kuitenkaan päätellä arvion suorittajaa. Arviointiselostuksessa tulee esittää, kuka arviointiin osallistuvista asiantuntijoista selvittää mitään vaikutuksia. Alihankintana tehtävien selvitysten laatijoiden pätevydet tulee ilmoittaa.

Yhteysviranomaisen lausunnon laatimiseen ovat osallistuneet hydrogeologi Anne Lindholm (geologia, pohjavedet), vesitalousasiantuntija Anna Kurkela (vesitalous), ylitarkastaja Jussa Liikkanen (kaavoitus), ylitarkastaja Riku Tapio (kulttuuriympäristö), ylitarkastaja Eira Järviluoma (liikenne), ylitarkastaja Olli-Pekka Vieltojärvi (ympäristönsuojelu) ja ympäristötarkastaja Heli Lehvola (luonnonsuojelu, Natura).

Yhteysviranomaisen johtopäätökset arviointisuunnitelman laajuudesta ja tarkkuudesta sekä selvitysten yhteensovittaminen muissa laeissa edellytettyjen selvitysten kanssa

Yhteysviranomaisen katsoo, että Martimon tuulivoimahankkeen arviointisuunnitelman sisältö vastaa yva-asetuksen 3 §:ssä edellytettyä sisältöä.

Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen merkittävät vaikutukset tulevat yva-suunnitelman ja siitä saatujen lausuntojen ja mielipiteiden perusteella kohdistumaan maisemaan, poronhoitoon, luontoarvoihin, ihmisten viihtyvyyteen ja elinoloihin.

Hanke on pinta-alaltaan laaja ja itse tuulivoimalat kookkaita rakennuksia, jotka näkyvät maisemassa kauas. Luontovaikutukset kohdistuvat erityisesti Natura 2000 - alueisiin, suureen uhanalaiseen petolintuun sekä alueen erämaaluonteisuuden muutokseen.

Yva-selostuksessa tulee esittää tarkemmin, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet alueen valintaan ja tuulivoimaloiden sijoitteluun. Yva-selostuksessa tulee esittää vaihtoehtoja voimaloiden määrälle ja sijainnille. Vaihtoehtotarkastelussa tulee olla mukana vaihtoehtoja, joilla voidaan vähentää haitallisia vaikutuksia mm. maisemaan, poronhoitoon ja ihmisten viihtyvyyteen.

Maisemavaikutusten arvioimiseksi havainnekuvia tulee laatia kattavasti. Koska hanke on laaja ja tuulivoimalat kookkaita, tulee harkita vaikutusalueiden rajaamista laajemmiksi. Maisemavaikutukset tulee arvioida lähi- ja kaukomaisemaan eri vuodenaikoina ja valaistusolosuhteissa. Yva-selostuksessa tulee kiinnittää huomiota keinoihin, joilla haitallisia vaikutuksia maisemaan ja kulttuuriympäristön kohteisiin voidaan vähentää tai lieventää. Hankkeessa tulee selvittää tutkaohjausjärjestelmän käyttöä maisemahaittojen lieventämiskeinona. Yhteysviranomaisen katsoo, että myös paikallisesti arvokkaat maisemat ja kyläalueet tulee ottaa huomioon arvioinnissa. Ympäristövaikutusten arvioinnissa on tarpeen tuoda esille myös Struven ketjun pisteiden etäisyys ja suhde hankealueeseen.

Yva-suunnitelmassa on tunnistettu Natura-arvioinnin tarve osittain ja hankkeesta vastaavan tulee varmistaa, että Natura-arvioinnit tehdään kaikille niille Natura-alueille, joille on mahdollista kohdistua vaikutuksia. Menettelyiden yhteensovittaminen tulee suunnitella ja varmistaa.

Linnustoselvityksiä tulee täydentää luotettavan kuvan saamiseksi. Hankealueella tulee toteuttaa lepakkoselvitys. Lähteiden maastoinventoinnit ovat tärkeitä, koska olemassa olevat aineistot eivät ole kattavia.

Arvokkaat geologiset muodostumat ja happamat sulfaattimaat tulee ottaa huomioon vaihtoehtotarkastelussa sekä esittää toimenpiteet, joilla vaikutuksia voidaan lieventää. Arviointiselostuksessa on esitettävä arvio tarvittavien maa-ainesten määrästä, saatavuudesta, mahdollisista maa-ainesten ottoapaikoista, laadusta ja oton vaikutuksista eri vaihtoehdoissa. Myös maa-ainesten kuljetusten liikennevaikutus on otettava huomioon.

Tuulivoimaloiden tuottaman sähkönsiirto edellyttää useiden kymmenien kilometrien pituisia voimajohtoa. Yhteysviranomaisen kehottaa tekemään yhteistyötä muiden

tuulivoimahankkeiden kanssa sähkönsiirron selvitysten osalta. Voimajohtoreittien suunnittelun tarkkuuteen on kiinnitettävä erityistä huomiota, koska voimajohdot edellyttäisivät itsessään yva-menettelyä.

Yva-selostuksessa on esitettävä, miten hanke edistää valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Yhteysviranomaisen katsoo, että yva-selostuksessa tulee esittää täydennetyt ja korjatut tiedot suunnitelmista, luvista ja niihin rinnastettavista päätöksistä.

Yva-selostuksessa on arvioitava tuulivoimaloiden, voimajohdon ja rakennettavan tieverkon vaikutus poronhoitoon. Yva-selostuksessa tulee esittää lisäksi keinoja haitallisten vaikutusten lieventämiseen ja tuloksia poronhoitolain mukaisista tai kaltaisista neuvotteluista paliskunnan kanssa.

Sosiaalisissa vaikutuksissa tulee ottaa huomioon hankealueen erämaisyyden väheneminen ja sen vaikutus metsästyskokemukseen. Matkailuvaikutusten osalta yhteistyö matkailuyritysten kanssa on tarpeen. Yva-selostuksessa tulee myös esittää vaikutukset viestintäyhteyksiin sekä häiriön poistamisen ja estämisen toimenpiteet.

Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen elinkaaren päättymisen kuvaukseen tulee kiinnittää huomiota. Vaihtoehtoisista käytöstä poistotavoista tulee tehdä vertaileva vaikutusten arviointi. Tuulivoimaloiden purkamista, jätteen käsittelyä ja alueen jälkikäyttöä tulee kuvata tarkemmin. Seurantaohjelman kattavuuteen tulee kiinnittää huomiota.

Arviointisuunnitelmasta tiedottaminen

Yhteysviranomaisen toimittaa lausuntonsa hankkeesta vastaavalle.

Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään tiedoksi Tornion kaupungille sekä lausunnon antaneille. Arviointisuunnitelmasta annetut alkuperäiset lausunnot ja mielipiteet säilytetään Tornion kaupungissa. Kopiot lausunnoista ja mielipiteistä on lähetetty hankkeesta vastaavalle. Lausunto pidetään nähtävillä toistaiseksi internetissä osoitteessa <http://www.ymparisto.fi/MartimontuulivoimahankeYVA>.

Suoritemaksu, sen määräytyminen ja maksua koskeva oikaisumahdollisuus

Suoritemaksu on 8 000 €.

Arviointisuunnitelmasta annettavasta yhteysviranomaisen lausunnosta perittävä maksu on määritelty tavanomaisen hankkeen mukaisesti (11–17 henkilötyöpäivää). Maksu määräytyy ely-keskusten maksuista annetun asetuksen perusteella.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että lausunnosta perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ely-keskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän lausunnon antamispäivästä.

Sovelletut säännökset

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017)

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017)

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Valtioneuvoston asetus (1259/2021) elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2022 2 §

Asiakirjan hyväksyminen

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt tuulivoima-asiantuntija Riikka Nevalainen ja ratkaissut yksikön päällikön sijaisena ylitarkastaja Hannu Raasakka.

Jakelu

Hankkeesta vastaava

Tiedoksi

Tornion kaupunki
Lausunnon antaneet

Tämä asiakirja LAPELY/3654/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/3654/2021 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Nevalainen Riikka 13.07.2022 12:33

Ratkaisija Raasakka Hannu 13.07.2022 12:37